

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 2
— Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125, 3126
Inseratni oddelček: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg 7
— Telefon št. 2455
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroka se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.- po raznašalnih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Neprestane bitke na vseh bojiščih

Nemci pripravljajo generalni napad na Anglijo

Po poročilih iz obeh vojnih taborov še ni nikjer prišlo do odločitve — Borbe zavzemajo vedno večji obseg in postajajo vedno bolj srdite — Nemci javljajo nove uspehe na kanalski obali — Ofenzivni napad v Belgiji je bil odbit

London, 26. maja. (C. Z.) Pozornost je osredotočena na veliko bitko v severni Franciji in Belgiji, kjer je položaj še vedno dokaj nejasen. Borbe zavzemajo vedno večji obseg in postajajo vedno silovitejše. Po večini gre za splošni manj lokalne operacije, ki nimajo večjega strateškega pomena. Začetek nove nemške ofenzive ali zavezniške protiofenzive pa se pričakuje vsak trenutek. Zaradi tega je popolna molčečnost glede premikanja čet bisivenega pomena. Po zadnjih poročilih so Francozi na levem nemškem krilu nekoliko napredovali. Mnogo nemških motoriziranih oddelkov je izkliranih in jih polagoma likvidirajo. Zavezniško letalstvo

brez prestanka bombardira nemške koncentracije čet in komunikacije v njihovem zaledju.

London, 26. maja. AA. (Havas). »Sunday Graphic« piše, da se francoski vrhovni poveljnik Weygand ni podvrzel zahtevi, da bi stalno poročal o posameznih fazah bojev ali o katerikoli drugem svojem ukrepu. Tako je Francija ostala 70 ur brez podrobnih poročil z bojišč, zato pa je francosko vodstvo skrilo svoje tajnosti in sovranski ne more vedeti, kje general Weygand pripravlja svoje udarce. Na koncu list naglašuje svoje zaupanje v preizkušene metode generala Weyganda.

Nemci javljajo zavzetje Calaisa

Berlin, 26. maja. br. (DNE). Vrhovno poveljstvo nemške vojske je nocoj ob 20. objavilo naslednje posebno vojno poročilo: Po nadvse uspešnem proroju naših čet do Gravelinesa so se danes hudi boji ob severozahodni francoski obali nadaljevali. Po vrsti ogorčenih spopadov je nemška vojska danes popoldne zavzela Calais.

V Londonu zanikajo

London, 26. maja. AA. (Reuter). Zvečer se v Londonu potrjuje vest, da zavezniške čete še vedno držijo Calais. Dostavlja se, da je angleška vojska, borec se skupno z ostalimi zavezniškimi silami, odbila vse sovražne napade in da se sijajno bori.

Sabotaža v Luksemburgu

Berlin, 26. maja. br. (Press Ass.). Iz Luksemburške prihajajo vesti, po katerih so se pojavile sabotažne akcije proti nemškim oblastem. Kakor zatrjujejo v nemških krogih, je prebivalstvo Luksemburške zastrupljeno po francoski propagandi.

Nemške okupacijske oblasti so izdale vse potrebne ukrepe, da bi se vsaka nadaljnja akcija proti njim in njihovim organom brez večjih žrtev zatrla.

Boji pri Narviku

Berlin, 26. maja. br. (DNE). O položaju na Norveškem poroča nemško vrhovno poveljstvo:

V prostoru okoli Narvika sta bili zadeti neka večja vojna ladja in neka križarka ob bombe težkega kalibra. Letalci so mogli ugotoviti, da sta ladji začeli goreti. Tudi večeraj so se izkrcali planinci s padali v ozemlju pri Narviku, da podpro tamošnje čete v obrambni borbi proti veliko močnejšemu sovražniku.

Žrtve na morju

London, 26. maja. AA. (Reuter). Vojno ministrstvo objavlja: Tajnik mornariškega ministrstva objavlja z obžalovanjem, da je lovilec min »Carlois« zadel ob sovražno mino. Poveljnik, en častnik in trinajst članov posadke so izginili in se je bati, da so se potopili.

cilj zadele naravnost. Pozneje so naša letala napadla sovražne protiletalske baterije, dočim je druga formacija bombardirala nemške motorizirane kolone in kamijone, ki so vozili municijo in živilijske potrebine. Opazilo se je, da je velika bomba padla sredi skupine avtomobilov, ki so bili na potu.

Zvečer so bombniki kljub hudemu ognju sovražnih letalskih baterij in sovražnih letal porušili važen most. Vrgli so več ko 300 bomb. V okolici mosta so nastali hudi požari. Vsa letala, ki so se udeležila teh operacij so se vrnila v svoja oporišča. Pri vseh teh bojih so bila nalahko zadeta nekatera letala, ranjen pa je bil samo en angleški letalec.

London, 26. maja. AA. (Reuter). »Uradno se poroča, da so angleška letala dopoldne zbila najmanj osem nemških lovskih letal in dva nemška bombnika v borbah nad francoskimi obalami. Izgubljeno je samo eno angleško letalo.

Alarm v grofiji Kent

London, 26. maja. AA. (Havas). Preteklo noč je bil ponovno alarm v grofiji Kent. Reflektorji so odkrili nemška letala nad obalo. Protiletalsko topništvo jih je takoj zasledovalo in so se sovražna letala umaknila.

Povelje generala Vuillemina

Pariz, 26. maja. AA. (Havas). Glavni poveljnik francoskega letalstva general Vuillemin je svojim četam izdal naslednje povelje:

Od začetka 15dnevnih bojev se izčrpavate, ne da bi gledali na dan in noč, in zmagovito kljubujete sovražniku, dasi je po številu močnejši. Vedel sem, da lahko računam na vas. Sedaj je nastopil odločilni čas. Naše nebo mora ostati francosko. Letalo ob letalu z zaveznički pod nebom, ki je videlo toliko slave v delih vaših prednikov, bo vaše delo v zgodovino zapisalo novo zmago.

Reynaud v Londonu

Pariz, 26. maja. br. (Havas). Uradno no poročajo, da je ministrski predsednik Reynaud davi odgovoril v London, kjer je imel dolgi razgovor z angleškim predsednikom vlade Churchillom. Zvečer se je Reynaud vrnil v Pariz.

Dve nizozemski podmornici pobeignili v Anglijo

London, 26. maja. AA. (Havas). Angleški mornariški minister je poslal pismo glavnemu poveljniku angleške mornarice, s katerim ga obvešča, da sta dve nizozemski podmornici, ki sta bili šele pravkar dogotovljeni, pbeignili po Nemcih nastavljenam magnetska polja min in dospeli popolnoma nepoškodovanih v angleške luke. Pismo izraža dobrodošlico nizozemskim ladjam in priznanje raznim edincem nizozemske vojne mornarice za njihova dela. Pismo pravi na koncu: Zahvaljujemo se vam za taka dela odločnosti in hrabrosti v borbi, ki jo vodite z drugimi zavezniškimi pomorskimi silami do končnega poraza sovražnika.

Preseljevanje Fincev

Helsinki, 26. maja. AA. (DNE). Na finksko mejo se je pripeljalo na postajo Verdise 1200 Fincev, ki so ostali v onih krajih, kateri so bili priključeni Sovjetski Rusiji. Sovjetske oblasti so dovolile, da se preselijo na Finkso.

Weygandovi načrti

Zaveznikom so potrebni najmanj še trije meseci za temeljito pripravo na odločilen spopad

Milan, 26. maja. z. Običajno zelo dobro informirani vojni poročevalci »Popolo d'Italia« na fronti na zapadu Mario Andelo objavljajo danes interesantno poročilo o splošnem vojaškem položaju na zapadu.

Po njegovih informacijah gre sedaj vrhovnemu poveljniku zavezniških čet generalu Weygandu predvsem za to, da pridobi na času. Angliji in Franciji so potrebni vsaj trije meseci, da si priskrbita dovoljno število tankov, letal in drugih vojnih potrebščin ter da prilagodijo svoje vojaške sile novemu načinu vojevanja. Zlasti smatra general Weygand za potrebno, da si tudi zavezniški izvežbajo svoje padalske oddelke ter da se v sedanji vojni poslužijo enakih taktik napadov in zaledju, kakor se je poslužujejo Nemci. General Weygand hoče ob enem doseči, da bi se uspešneje izkoristili izdatni in neizčrpani finančni viri in sirovine, ki so zaveznikom na razpolago v neomejenem obsegu. Končni cilj gene-

rala Weyganda pa je, pridobiti za aktivno sodelovanje na strani zaveznikov tudi Združene države. V Parizu in Londonu smatrajo, da se razvijajo dogodki v Ameriki vedno bolj v prilog zaveznikov in da bi tak pridobitev na času lahko pomenila končno zmago.

Po informacijah dopisnika »Popolo d'Italia« je prišlo ob priliki zadnjega sestanka generala Weyganda z Reynaudom in Churchillom dne 20. maja do zgodovinskih sklepov in odločitev. General Weygand je pridobil ob predsednika zavezniških vlad za to, da se žrtvuje zavezniška severna armada v namenu, da se na ta način pridobi na času. Tega zgodovinskega dne so trije možje, naglašajo poročevalci, odločili o življenju in smrti 600.000 mož zavezniške vojske, ki se bori med Gentom in Abbeville.

Nadaljevanje na 2. strani

Zavezniško vojno poročilo

Nemška ofenziva na reki Lys odbita — Borbe v severni Franciji se nadaljujejo

Pariz, 26. maja. AA. (Havas). Nemški napadi so bili izvršeni ob reki Lys na sektorju, ki ga drilo belgijske čete v Courtraiju in nekoliko na jugu, kjer držijo črto francoske čete. Ti napadi so bili izvršeni z izredno velikimi sredstvi. To je bil napad velikega stila s pomočjo številnega topništva, oklopnih voz, in napadalnega letalstva. Ofenziva je trajala ves večerjšni dan z različnimi alternativami. Zvečer se je po mečnem protinapadu belgijskih in francoskih čet položaj na tem delu fronte popolnoma popravil. Zavezniške čete so dosegle nesporne taktične uspehe. Vojaški krogi smatrajo to kot dokaz, da je morala čet odlična, da so se čete navedle na teren in na nova nemška napadalna sredstva. Vsek nemški napad se je izvršil s tremi napadalnimi vrstami na široki fronti 19 do 15 km. Neuspeh nemškega napada je posledica prevelike širine fronte in nezadostnega števila čet, kar je stalo Nemcem velike izgube.

V smeri proti zapadu ni bilo nobenih velikih sprememb. V pokrajini Valenciennesa, Cambesija in Arrasa, se borbe nadaljujejo, vendar se belgijske relativno pomiravljajo. Smatra se, da Nemci pošiljajo v to pokrajino številno pomoč v vojaštvu in blaginjah vozovih.

Silen je položaj tudi severozahodno od Arrasa, kjer ni velikih borb. Francozi še vedno držijo Boulogne. Borbe v smeri proti Calaisu se razvijajo popolnoma na jugu teza pristanišča, ki ni neposredno ogroženo. Vsa črta od Somme do zapadno Amiensa je pod kontrolo francoskih čet. Vzhodno od Amiensa naše čete napredujejo ob reki, čistijo zemljišče in z vzemajo drugo za drugo prehodne točke čez reko.

Med Sommo in Nemyjem se ni zgodilo ničesar, kar bi bilo treba poročiti. Kar velja tudi za osek med Aisno in Meuse. V sektorju gorje Argone, kjer so Nemci pred tremi dnevi izvršili napad, se je položaj pomiril vsaj s francoske strani, ker je francosko topništvo skrajno ostro streljalo na nemške črte, ki so imele hude izgube in nemških koncentracijah.

V sektorju Montmedija, ki je kakor znano skrajna točka Maginotove črte, so napravili Nemci hud napad s silami cele divizije in poskušali prečkati reko Sier. Ki se izliva v Meuse pri Sedan. Tudi te nemške čete so odvrnile francoske čete z avtomatskim orožjem in je bil napad odbit z velikimi izgubami sovražnika.

London, 26. maja. br. (Reuter). Angleško vojno ministrstvo je danes objavilo naslednji komunikacije:

Na fronti danes ni bilo nikakih pomembnejših spopadov. Sovražnik je sprožil več napadov proti našemu levemu krilu. Angleške čete so nemudoma šle na pomoč belgijski vojski, ki je razvrščena na tem osek. Napadi so bili odbiti.

Sovražno letalstvo je močno bombardiralo naše zaledje, ne da bi onemogočilo zveze z njim. V spopadih oklopnih avtomobilov je neki angleški oklopni voz uničil sedem sovražnih oklopnih vozov.

Nemško vojno poročilo

Koncentrični napadi v Flandriji in severni Franciji — Živahno letalsko delovanje

Berlin, 26. maja. br. (DNE). Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

V Flandriji in pokrajini Artois smo nadaljevali s koncentričnimi napadi na obklojene sovražne armade. Bojišče se na vsej fronti stalno zožuje. Na nekaterih mestih se sovražnik še žilavo brani. Da bi se sovražni odpor hitreje zlomil, je tudi letalstvo posrelo v boje na tleh.

Ob belgijski in francoski obali je naše letalstvo na novo bombardiralo pristaniške naprave, zlasti v Zeebruggu, Ostendu in Dunkerqueu. V Ostendu sta bila zadeta skladišča streliva in mornariški depot. Neke transportna ladja je bilo hudo poškodovano.

London, 26. maja. AA. Reuter. Ministrstvo za informacije objavlja: Nihče v državi naj ne pričakuje od naših vojakov v Franciji prav nobenih posameznosti v poročilih. Tudi sovražnik pričakuje objavo takih vesti. Objava bi v današnjem trenutku pomenila žrtvovati življenje mnogih ljudi. Nihče v Angliji naj ne želi dobiti vesti za ceno kateregakoli angleškega, francoskega ali belgijskega življenja. Vsi moramo potrpečljivo čakati z zaupanjem na trenutek, ko se bodo vesti mogle objaviti brez nevarnosti.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 26. maja. AA. (Havas). Uradno poročilo z dne 26. maja zjutraj pravi:

Sovražnik je izvršil več napadov na vse naše fronte. Njegovi napadi se niso posrečili. Lokalne borbe, ki so bile na fronti na Sommi, so se končale v našo korist in so naše čete zavzele nove prehode čez reko. Ob reki Meuse je živahno delovala artilerija z obeh strani. Hud sovražni napad smo odbili v okolici Montvillya.

Pariz, 26. maja. AA. (Havas). V pokrajini Courtrai so bili odbiti vsi nemški napadi. Davi so se Francozi še borili v Boulogneu. Calais še ni bil napaden.

Topniški dvoboj v Alzaciji

Basel, 26. maja. AA. Švicarska novinska agencija poroča, da se je davi začela ob zori velika topniška delavnost v gornji Alzaciji nedaleč od Basla, ki je trajala ves dopoldan. Nemci so na francosko streljanje odgovorili s svojimi topovi iz trdnjave Istein.

Neprekinjeno delo v Angliji

London, 26. maja. br. (Reuter). Prvič v tej vojni danes v Angliji ni bilo nedeljskega počitka. V smislu ukrepov, ki jih je izdala vlada, da pospeši produkcijo vojne materiala, so danes delali v vseh podjetjih in tovarnah. Tudi za žensko osebo je bil nedeljski počitek ukinjen.

Molitve za zmago

London, 26. maja. br. Po vsem britanskem imperiju so bile danes molitve za zmago. V smislu kraljevega apela so škofje odredili molitve po vseh cerkvah. Canterburyjski nadškof je imel pred maso nagovor na množico, v katerem je naglašal, da se zaveznički bore za pravično stvar ter da tudi božja pomoč ne bo izostala. Pozval je vernike, naj vsak dan molijo za zmago.

V westminstrski opatiji so prisostvovali molitvam tudi angleški kralj in kraljica ter nizozemska kraljica, nadalje predsednik vlade Churchill, več članov vlade ter francoski in belgijski polaniv.

Danes so bile odprte tudi vse židovske sinagoge. Veliki rabin Herz je imel govor v sinagogi Hamsterd.

V noči od 24. na 25. maja je nemško letalstvo napadlo številna letališča v vzhodni in južnovzhodni Angliji.

V pomorskem predelu pred Calaisom sta bila težko zadeta dva velika tovarna parnika in neka vojna ladja.

Na južni fronti ni bilo posebnih dogodkov. Nemško letalstvo je zopet napadlo železniška križišča in topniške postojanke ter zbirališča čet, zlasti po rozdovih.

Sovražnik je izgubil večeraj skupno 59 letal. Od teh je bilo 19 letal sestreljenih v zračnih bitkah, 17 od protiletalskega topništva, ostala pa so bila uničena na tleh. Nemško letalstvo poroča 7 letal.

leom. Za to armado je bila izdana parola: Držati do smrti! Tej armadi so bila poslana sedaj še nova ojačenja, da bi mogla čimdalje odoleti nemškimi napadom, da bi tako omogočila pripravo in izvedbo glavnih načrtov generala Weyganda.

Poročevalec v svojem nadaljnjem poročilu izraža priznanje belgijskim četam, o katerih pravi, da se bore z izrednim junštvom in požrtvovalnostjo. Prav tako izraža priznanje tudi angleškim četam, ki prav nič ne zaostajajo za francoskimi.

Spremembe v vodstvu angleške vojske

Za šefa generalnega štaba je imenovan general Diehle — General Ironside je sedaj poveljnik vojske v Angliji

London, 26. maja. br. (Reuter). Angleško vojno ministrstvo je danes popoldne izdalo komunikacije o spremembah v vodstvu generalnega štaba angleških oboroženih sil. Za šefa generalnega štaba angleških oboroženih sil na kopnem je bil imenovan general Diehle. Dosedanji šef generalnega štaba general Ironside je bil imenovan za vrhovnega poveljnika angleške vojske v Angliji.

Agencija pravi v svojem komentarju o tej spremembi, da se je general Diehle močno odlikoval že v južnoafriški vojni in pozneje se posebej v zadnji svetovni vojni. Imenovanje generala Ironsidea za vrhovnega poveljnika vojske v Angliji je bilo potrebno, ker potrebuje Anglija za svojo obrambo sedaj energičnejšega moža.

Ameriška akcija za pomoč zaveznikom

Zedinjene države naj bi dale 1 milijardo dolarjev za nakup vojnih potrebščin

New York, 26. maja. AA. (Havas). V ameriškem javnem mnenju se vedno bolj širi pokret za to, da se zaveznikom v zapadni Evropi nudi potrebna pomoč. V Chicago je 55 članov tamkajšnje univerze podpisalo brzojavko, naslovljeno na senatorje ameriške države Illinois, v kateri zahtevajo, naj bi ameriške Zedinjene države dovolile zaveznikom posojilo 1 milijardo dolarjev, da bi si zavezniki takoj mogli naročiti potrebna letala. Obenem zahtevajo, naj se izglasuje zakon, s katerim se dovoljuje vpisovanje ameriških prostovoljcev za vojno službo na strani zaveznikov. Zahtevajo tudi, da se ukine Johnsonov zakon. Tudi večina listov se izjavlja za ameriško pomoč zaveznikom. Ta akcija dobi vedno več novih ugodnih zagovornikov, med njimi 150 najuglednejših državljanov ameriških Zedinjenih držav, med drugimi pet rektorjev velikih ameriških vseučilišč. Razen tega so na ta apel odgovorili tudi med drugimi Stimson, član Hooverjeve vlade, newyorški župan Guardia, lastnik čikaškega lista »Daily News« in zastopniki ameriške delavske federacije. Škofi vseh veropispevci in druge osebnosti. »New-York Times« piše, da je treba delo tega odbora podpirati, da bi se po zakonitem potu omogočila čim večja prodaja letal zaveznikom.

New York, 26. maja. AA. (Havas). Nedeljski listi pišejo o borbah v Flandriji in o naporih za oborožitev in povečanje proizvodnje orožja in ladij, ki ga je zahteval predsednik Roosevelt. Vesti z raznih front so preveč nejasne in jih ni mogoče ko-

mentirati. Ameriški tisk pa izraža upanje v delo zaveznikov vlad in francoske vrhovne komande, od katere pričakujejo čudeže, kar je videti iz naslovov nad zavezniki poročili. Kar se tiče podvojitve proizvodnje, katero je zahteval Roosevelt, objavljajo list »New York Times« rezultate ankete, katero so dopisniki tega lista izvedli po vsem ozemlju ameriških Zedinjenih držav glede stališča namrav vojni in vloge ameriških Zedinjenih držav v svetovni krizi. Po rezultatih te ankete so zadnji vojni dogodki izzvali velik preokret, ki je očividno ugoden za zaveznike. Ameriške Zedinjene države morajo storiti vse, kar je v njihovi moči, da pomagajo zaveznikom in da jim dajo denar, topove, vojne ladje in letala. To je odmev čustvovanja, ki sedaj prevladuje ameriške Zedinjene države. Dopisnik posebno naglašja, da popolnoma izginja čustvovanje izolacionističnih nazorov in Midewestu, obenem pa narašča zaupanje vsega prebivalstva v zunanjo politiko predsednika Roosevelta. Na obali Tihega morja se opaža volja prebivalstva, naj se zaveznikom nudi vsa mogoča pomoč, da bi se uprli bliskoviti vojni.

Ameriški Rdeči križ za belgijske begunce

Washington, 26. maja. AA. (Reuter). Predsednik ameriškega Rdečega križa Norman Davis sporoča, da je društvo ameriškega Rdečega križa poslalo 100.000 dolarjev kot prvo pomoč za begunce iz Belgije, Nizozemske in Luksemburga.

Pogajanja z Italijo

Angleški pooblaščenec smatra italijanske predloge za primerno osnovo za pogajanja

London, 26. maja. br. (Stefani). Francoški politični krogi so postali v poslednjih 24 urah precej optimistični, glede na nadaljnje zadržanje italijanske vlade, posebej na kar se tiče njenega stališča do zavezniške blokade. V Parizu splošno napovedujejo začelo pogajanj z Italijo v zvezi z zavezniki blokadnimi ukrepi. V angleških vladnih krogih pa je še nadalje opaziti precejšnjo rezerviranost, čeprav tudi v Londonu ne izključujejo, da bo mogoče konkretno urediti vsa vprašanja v zvezi z blokado in klirinгом, ki so v Italiji v zadnjem času povzročila precejšnje nezadovoljstvo. Vsekakor so v Londonu mnenja, da Italija nima vzroka iz gospodarskih razlogov intervenirati v sedanji vojni. Vesti, ki prihajajo iz Rima, kažejo, da je Italija sedaj pripravljena načeti tudi politična vprašanja, sprčo česar se je tudi v neklih londonskih krogih pojavil nov optimizem.

London, 26. maja. br. Ministrstvo za gospodarsko vojno je nocoj objavilo komunikacije, v katerem pravi, da se bo nocoj vrnil iz Italije v London njegov pooblaščenec Green, ki se je te dni ob sodelovanju angleških strokovnjakov pogajal z zastopniki italijanske vlade za ureditev vprašanj, ki se nanašajo na blokado in kontrolo mednarodnega pomorskega prometa. Ministrstvo v komunikaciji naglašja, da smatra pooblaščenec angleške vlade Green italijanske predloge za primerno osnovo, na kateri bi se mogla pričeti uspešna pogajanja za konkretni sporazum.

Generali pri Mussoliniju

Rim, 26. maja. br. (Stefani). Ministrski predsednik Mussolini je danes popoldne sprejel v prisotnosti šefa generalnega štaba italijanske vojske generala Grazianija in državnega podtajnika vojnega ministrstva generala Soddia armijske generala Grassia in Guzzonija, kakor tudi nekaj nadaljnjih generalov, ki jim je poverjena organizacija obrambe civilnega prebivalstva pred letalskimi napadi in mobilizacija italijanske vojske. Omenjena generala, ki poveljujeta obema italijanskima armijskima zboroma v Piemontu, sta mu poročala o poslednjih pripravah na italijanski zapadni meji. Ostali vojaški funkcionarji so mu poročali o rezultatu vaj za protiletalsko obrambo, ki so se priredile te dni v posameznih večjih italijanskih mestih.

Nalog francoskim ladjam v turških lukah

Carigrad, 26. maja. p. Francoska admiraliteta je nujno odredila vsem francoskim vojnim ladjam, ki so bile zasedane v turških lukah, da nemudoma zapuste turške teritorialne vode in se takoj napotijo na Sredozemsko morje. Po informacijah dobro poučenih krogov je bil ta ukrep izdan, ker je v zadnjih 24 urah močno narasla napetost med Italijo in Francijo.

Varnostni ukrepi v Tunisu

Tunis, 26. maja. br. Francoske oblasti so izdale v poslednjih 24 urah celotno novo varnostnih ukrepov. Predvsem so bili v Tunisu ustanovljeni posebni oddelki prostovoljcev za borbo proti padalcem. Na novo so bili izdani ukrepi, po katerih morajo vsi civilisti oblastem oddati svoje orožje. Pred vsemi javnimi poslopji so bile postavljene straže. Italijanski listi so bili večeraj zaplenjeni. Uvedena je bila tudi cenzura vsega poštnega prometa s tujino. Tujci Tunisa ne smejo zapustiti brez posebne dovoljenja oblasti.

Povratek grofa Ciana v Rim

Rim, 26. maja. AA. (Havas). Zunanji minister Ciano se je na križarki »Garibaldi« vrnil iz Albanije v Brindisi. Z njim so se vrnili domov tudi ministri za ljudsko izobrazbo, prosveto in strokovne korporacije. Ciano je s svojimi tovariši takoj nadaljeval pot v Rim, kamor je prispel ponoči.

Trbovlje žele boljše železniške zveze

Občutno zapostavljanje največjega industrijskega kraja

Trbovlje, 25. maja. Že več let opažamo, da železniške oblasti pri sestavljanju novih železniških voznišnih redov ne upoštevajo prometnih potreb industrijskega dela Zasavja. Ponovno smo že naglašali, da so zastopavljene zlasti Trbovlje, ki so pač največje središče zasavskega industrijskega revirja. Svojsčas, ko razvoj Trbovly še ni bil na današnji višini, smo imeli vsekakor ugodne železniške zveze na vse strani ter se lahko vozili tudi z brzovlaki, ki so se ustavljali pri nas vsaj dvakrat dnevno. Pred letu pa so Trbovljam brez vsakega razloga ukinili vse brzovlake in zastonj se bile vse prošnje. Ni še dolgo tega, ko smo opozarjali na neugodne jutnje in večerne zveze Trbovly zlasti v ljubljansko smer. Pred kratkim smo se pritoževali na letni vojni red in poudarili zelo prometno neupravičenost, ki je prikrajšala Trbovlje in celo Zasavje za večernimi zvezami iz Ljubljane. Večerni vlak, ki je že leta in leta vozil iz Ljubljane ob 6.30 ter se ustavljaj ob Litiji naprej na vseh postajah do Zidanega mostu, so po novem razporedu izpremenili v ubrani osebni vlak z odhodom iz Ljubljane ob 6.45 in postajališčem le v Litiji in Zidanem mostu. V zamenjavo za ta vlak so nam sedaj dali prejšnji šolarski vlak, ki krene iz Ljubljane že ob 6.15 ter stoji na vseh postajah. Prednja izprememba, ki so jo pri železniškem ravnateljstvu izvršili gotovo brez soglasnosti merodajnih krogov zasavskega okrožja, prav občutno oškoduje kraje od Save do Zidanega mostu,

Preprečen prevrat na Irskem

Belfast, 26. maja. z. Silno pozornost v vseh krogih so izzvala razkritja oblasti o pripravah za državni udar na Irskem. Pred dvema dneva je bil aretiran oficir irske vojske Stefan Halden, ki je bil znan kot simpatizer neke tuje ideologije. V njegovem stanovanju so našli tajno radijsko oddajno posiljo, padalo, 20.000 dolarjev in razne važne vojaške dokumente. Iz njegove korespondence so ugotovili, da je bil na čelu tajne zarote, ki je imela nalogo izvršiti v danem primeru državni udar ter proglasiti Irsko za zaveznično nasprotniko Anglije. S tem bi bilo omogočeno, da se na Irskem izkrene tuje čete in od tod napadejo Anglijo. Aretiranih je bilo še več pomagačev. Iz najdene korespondence je tudi ravnidno, da je bil Halden v tesnih zvezah z voditeljem angleških fašistov Mosleyem, ki je bil pred par dnevi aretiran. Oblasti so v zvezi z razkritjem te afe izdale obsežne varnostne ukrepe.

Dublin, 26. maja. z. Ministrski predsednik De Valera je imel sredi v Galwayju govor, v katerem je naglasil, da je sedanj način bojevanja spravljal tudi Irsko v vojno področje. Toda če katerakoli vojna sila misli, da bi mogla s kršitvijo irske nevtralnosti dobiti zase kakke prednosti, se zelo moti. Irsko bo svojo neodvisnost in nevtralnost branila z vsemi silami. Vlada bo poskrbela, da bo irska vojaška sila dovolj močna, da se lahko upre slehernemu napadu.

Dublin, 26. maja. AA. (Havas). Irske oblasti vršijo budno nadzorstvo nad vsemi člani irske republikanske armade, in sicer potem, ko je bil prijet neki član te skupine, kateri je nosil s seboj instrukcije, katere so za vse člane vsebovale sledeče naloge: Absolutno se morate držati instrukcij, ki veljajo do 24. maja. Važno je, da se mora vse ono, kar se izvrši v tem smislu, izvršiti do konca. Prostovoljci se morajo transportirati na običajni način in z nobeno besedo ni treba odkriti, kje se kaj godi. Pred kratkim je nemški radio tukaj večkrat objavil vesti o gibanju angleških čet v Ulstru in kretanju angleških vojnih ladij ob obali ter o tem, da so bili mobilizirani štirje razredi rezervistov.

Reorganizacija bolgarske vojske

Sofija, 26. maja. br. (Havas). Vojni minister general Daskalov je predložil po sklepu vlade narodnemu sobranju načrt zakona o reorganizaciji in povečanju bolgarske vojske. Načrt je zelo obsežen in predvideva poleg redne vojaške obveznosti tudi mobilizacijo vseh državljanov brez razlike spola v starosti od 17. do 65. leta v primeru vojne ali vojne nevarnosti. Zakonski predlog določa, da se lahko pritegnejo v vojaško službo tudi ženske, predvsem za pisarniška in podobna dela, kjer lahko nadomestijo moške. Zakon predvideva zlasti znatno povečanje letalstva in protiletalskih odbrambnih formacij.

Bivši bojovníki v fašistični stranki

Rim, 26. maja. br. Predsednik bojovniške zveze Rossi je danes obvestil generalnega tajnika fašistične stranke Mutija, da se je iz vrst bojovnikov prijavilo v fašistično stranko nad 1 milijon bivših bojovnikov. Kakor znano, je Mussolini šele lani na predlog Mutija pristal na to, da se v fašistično stranko sprejmejo tudi bivši bojovniki. Za vse ostale civiliste je namreč vstop v stranko nemogoč. Članstvo stranke se povsem na vojaški način rekrutira. Z vstopom večjega dela nekdanjih bojovnikov v stranko se je število njenega članstva povečalo skoro za 40%.

Zasedanje radikalnega glavnega odbora

Beograd, 26. maja. p. V prostorih hotela »Paris« je bila večeraj in danes planarna seja glavnega odbora radikalne stranke, ki jo je vodil podpredsednik stranke Miša Trifunović. Trifunović se je, kakor znano, šele večeraj vrnil iz Vrnjake Banje, kjer je imel več razgovorov s šefom stranke Aco Stanojevićem. V tukajšnjih radikalnih krogih se zdijo, da je radikalna stranka sedaj prevzela politično iniciativo. Zasedanje je bilo nocoj zaključeno.

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno v zapadnih krajih, večinoma jasno pa na vzhodni polovici države. Morda bodo tu in tam lokalne nevihte. Temperatura bo narasla.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 26. maja

Strelišče v Radvanju odprto

Danes dopoldne je bila interna otvoritev strelišča v Radvanju. Na strelišču so se zbrali v lepem številu strelci in tovariši. Običajno je bila otvoritev vsako leto združena s sprevedom skozi mesto, ki ga pa letos ni bilo. Pri današnjem streljanju so bili doseženi lepi rezultati.

Otroški dnevi v Mariboru

Danes je bil začetek otroških dni v Mariboru, ki se zaključijo 2. junija. Otroški dnevi so pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije, organiziral pa jih je krajevni odbor Jugoslovanske unije za zaščito otrok v Mariboru. Ob pol 11. dopoldne je bila predstava Pavlihevega odra iz Ljubljane v mariborskem Narodnem domu. Z lepim uspehom so se vrstile posamezne točke: »Pavliha se predstavi«, »Peteršiljkovo mamo rubijo« in »Strupena klobasa«. Mariborska mladina je bila zelo navdušena. V gledališču pa je bila predstava »Trnjulčice«. Predstavo je organiziral Kroežek žen zadrugar pod okriljem pomladka RK. Pri igri so sodelovali mariborski gledališki igralci, mali Branko Avenek kot kuharski vajenec in gojenke I. dekliške meščanske šole. Med odmorom so igrali mali harmonikarji pod vodstvom g. Vilka Sušteršiča.

Telovski procesiji

sta bili danes v franciškanski in magdalenski župniji. Franciškanska telovska procesija je šla po Aleksandrovi cesti, Tomšičevem dvoredcu, po Ciril-Metodovi ulici na Trg svobode in od tod nazaj v cerkev. Magdalenska telovska procesija pa je krenila po Tržaški cesti, Ulici ob železnici, po Frankopanovi ulici, Ruški cesti ter preko Kralja Petra trga in po Pobreški ulici nazaj v župno cerkev.

10-letnica pobreškega Sokola

Danes je slavil delavni Sokol Maribor II na Pobrežju svojo 10-letnico plodnega narodnoprosvetnega in telesnovzgojnega delovanja. Velike zasluge so si pridobili predvsem bratje Požar, Klemenčič, Renčelj, Klemenčičeva in načelnik Ban Pobreški.

Na podeželju je mnogo jetičnih

Slika podeželskega zdravstvenega stanja v luči litijskega dispanzerja

Splošno je razširjeno mišljenje, da je zdravje doma na deželi, zlasti na hriboh. Poseti in našem, v začetku marca odprtem protituberkuloznem dispanzerju pa kažejo porazno sliko zdravstvenega stanja na našem podeželju, posebno kjer so doma mali kmetje. Zemlja jim da premalo za dovoljno preživljanje številnih družin in zato hira po naših hriboh, koder bi morali cvesti zdravje in zadovoljstvo, mladi rod za strašno morilko sušico.

Poseti v dispanzerju so zelo številni. Na vsak uradni dan se je zglasilo doslej najmanj po 20 novih obiskovalcev. Prišlo pa jih je tudi že čez 30. Največ je bilo doslej 38 v enem samem popoldnevu. Bolniki prihajajo tudi po več ur daleč. Prihajajo s Primorskovega, Trebeljevega, Stange, Janč, Poljskih Dolomitov, Sv. Gore in iz drugih, tudi turistom znanih krajev. Seveda so med posetniki tudi dolinci. Zanimivo je, da je več bolnikov s hribov kakor iz doline. Naš delavski kraj ima razmerno manj bolnikov, kakor se je mislilo.

Zanimiv je pogovor z vodjo dispanzerja g. dr. Lebingerm, ki se je specializiral v večmesnem tečaju na Golniku. Pritegnitev specializiranih zdravnikov je močan korak v borbi proti tuberkulozi in za zdravje našega podeželja. Kot poseben otkras našega dispanzerja je Siemensov rentgenski aparat »Meganost«, ki je veljal nad 40.000 dinarjev. V borbi proti tuberkulozi sodeluje večina naše javnosti in imamo že več ko 800 podpornih članov, predvsem delavcev in državnih namestencev. Litijski dispanzer ima razen modernega rentgenskega aparata še krasen nov mikroskop in pa aparat za dajanje zraka (pnevmotaks).

Ordinacije v našem dispanzerju, tako priporočuje vodja dispanzerja, smo začeli 5. marca. Od tedaj smo preiskali že preko 540 ljudi. Iz tega je razvidno, da so ljudje po svojem zdravem razumu domeli, da jim utegne naša ustanova z modernimi pripomočki, ki jih imamo, odkriti morebitne kalit tuberkuloze. Zato tako pridno iščejo nasvetov pri nas. Dispanzer da, kar mu je dati mogoče. Ne more pa zagotoviti vsakemu bolniku bolniško posteljo, kjer bi — čeprav morda že neozdravljivo bolan — mogel dočakati ob pravilni negi in bolniški postelji svojo odraslo leto. Dispanzerskim zdravnikom dela prav to preobutno pomanjkanje bolniških postelj za jetične veliko skrb. Vzemimo med mnogimi samo en značilen primer iz našega okoliša:

17letni dobro razvit kmečki fant pride skoro iz tri ure oddaljene vasi v dispanzer. Pove, da je januarja obolel za špansko. Misli je, da jo bo že brez zdravnika preteklo, saj je je sosedov — njegov sovratnik in prijatelj — tudi. Fant pa je moral ugotoviti, da njegovo zdravje ni nič več prida, čeprav je od obolenja preteklo že več mesecev in čeprav je sosedov spet trden teker tren. Zato se je na naš bolnik le odločil, da gre v Litijo v protituberkulozni dispanzer, o katerem je čul govoriti že na domači občini. Ustanovitev dispanzerja so jim dali pred cerkvijo in v šoli. Presvetljiva v dispanzerju je pokazala obupno sliko pljuč. V desnem gornjem delu pljuč je zevala za pest velika votlina. Tudi leva stran je bila že načeta. Primer je seveda neozdravljiv. Kljub temu sem ga poslal v ljubljansko bolnišnico. Bil je sprejet, vendar pa je samo nekaj dni užival blagor bolnišnice, kajti prišli so drugi bolniki, pri katerih je bilo zdravljenje nujnejše, to je z boljimi upi na ozdravljenje. In ta ubogi kmečki fant je moral svojemu nasledniku odstopiti posteljo in oditi spet domov, da pričaka pod krovom rodne bajte zadnjo uro ...

Brez moči in brez upanja na okrevanje čaka zdaj, da ga bela žena reši te strašne bolezni, ki mu je pod krinko navadnega zimskega prehlada, kakor se to izredno porostno primeri, načela pljuča in ga bo v kratkem času upropastila, dasi je bil še lansko jesen krepak fant od fare.

Sokol je med najvzornejšimi sokolskimi edinicami ob meji. Današnja proslava 10-letnice je bila zamišljena v večjem obsegu, vendar pa se je morala popoldanska manifestacija preložiti na poznejši čas. Pač pa je bila nocoj v sokolski telovadnici tepe uspeha telovadna akademija, pri kateri so nastopili vsi oddelki pobreškega Sokola in ki je bila deležna navdušenega priznanja številnega občinstva.

Lepa prireditve ob meji

Pri naši obmejni Sv. Marjeti je bila priredna prireditev domače šolske mladine. Prireditve je otvoril s prisrčnimi besedami, s katerimi je proslavil poslanstvo naših mater, učitelj g. Mirko Vauda. Državni in materinski himni je sledil lep spored. Spevoigre in vse pevске točke je vodil in na harmoniju spremljal g. Marko Vauda, ki je zapel tudi solistično pesem »Mami«. Ob zaključku je zadonela slovanska himna »Hej Slovani«, ki so jo peli vsi navzoči.

Slaboumnež pobegnil iz bolnišnice

Skozi okno tukajšnje bolnišnice je pobegnil 60-letni Mihael Straus, ki je nekoliko slaboumen. V sami sranci in bos jo je mahnil proti magdalenskem parku, kjer ga pa je na železniški progi našel stražnik in ga odvedel nazaj v bolnišnico.

Karambol motocikla in avtomobila

Z motornim kolesom, ki služi svrham le-teče cestne kontrole, sta se peljala po banovinski cesti proti Guštanju policijski podnadzornik Samer in policijski stražnik Rudolf Udovič. Kakšnih 200 m pred Malgajevim spomenikom pa je motorno kolo trčilo v neki tovorni avto. Rudolf Udovič si je pri tem zlomil nogo. Po srečnem naključju je odnesel podnadzornik Samer zdravo kožo.

V svet jo je zamikalo

Iz Koseskega ulice 83 je pobegnila 12-letna Emilija Höchstlova, ki je za svoja leta telesno zelo razvita. Starši so v skrb za njeno usodo. Policija poizveduje za pobeglo dekle. V zadnjem času se v Mariboru in okolici slišni primeri pobeга v svet zelo ponavljajo.

Objave

Nov grob. Umrla je ga. Olga Kokotova, rojena Likarjeva, nadučiteljeva vdova. Pogreb bo danes ob 17. uri v mrtnišnici na Viču na vzhodni pokopališki. Rajniški blag spomin, žalujočim naše sožalje!

»Jadranska straža« je naslov novi reviji, ki bo izhajala vsakega četrta leta v obliki svoje istoisemske predhodnice, katera kot mesečnik že 18. leto širi zanimanje za morje in pomorstvo ter je poznana tudi daleč izven naših meja. Oboje izdaja izvršni odbor Jadranske straže v Splitu. Prva številka nove četrtletne revije, ki je prišla izhajati letos, ima svojo bogato vsebino zbrano iz prvih treh letonjih števil mesečne revije. Na 40 straneh teksta okrašenega s številnimi slikami prinaša revija sledečo vsebino: Za naše more, Ivo Kovačević; Mednarodno-politični dogadja in naša pomorska privreda. Pavao Verona; Trgovska luka Boko Kotorske i Crnogorskega Primorja. Viktor Pirnat; Zveza Slovenije z morjem. B. C.; Morska mina i njen razvoj. Lucian Marčić; Kontinentalni karakter Mediteranskega ribolova. Frano Katanarič; Ovako je bilo. Dalje prinaša društvene vesti, zanimiv turistični članek dr. Joška Jerića; Refleksije za informativnog putovanja kroz Tiro, Svajcarsku, Francusku i sjevernu Italiju. Vojna mornarica, trgovska mornarica in splošna pomorska vprašanja imajo v listu tudi svoje vredno mesto. Bogato vsebino prve številke za mesec januar—marec zaključuje obsežen kulturni pregled. Naslednja številka četrtletnika bo prinesla izbor člankov iz mesečne revije april, maj in junij. Nova revija je brez dvoma najcenejša revija v državi: vse štiri njene številke s 160 strani teksta in pestrim slikovnim materialom stanejo samo 12 din in 10 k. Pod geslom: »Pomorska orientacija Jugoslavije je življenjska potreba! Pomorska zaveza se razvija s spoznavanjem pomorskih problemov: se nova revija v državi, ki ima tretjino svoje meje ob morju, sama priporoča.

SREBRO, DRAGE KAMNE in vsakovrstno ZLATO kupi po najvišjih cenah JOS. EBERLE Ljubljana, Trnava 2 nasla hotel »Slon«	KLIŠEJE ENO VEČERJNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASP 23
---	---

V času totalitarne vojne:

Armada je narod ves

Trenutek po odskoku

Zastavlja se vprašanje, kaj mora napraviti narod, ki je iznenada napaden in obvladan. Iz primerov na zapadu vidimo, da so nekateri narodi enostavno dvignili roke v vis. To so storili celo oni, ki so se bili dobro pripravili na vojno, jo sprejeli in se nekaj časa vojskovali, a ko so videli, da se sovražnik nahaja tudi v zaledju njihove zemlje, na njihovih letališčih in po njihovih mestih, so kapitulirali, kakor n. pr. Nizozemska ali del nje. Kakšen nauk naj drugi povzamemo iz tega? Cisto preprosto: vojna, ki se ne bije le na frontah, temveč tudi globoko v zaledju, povsod in na vsakem mestu, se ne sme niti završiti niti prekiniti niti na fronti niti v zaledju. To ni več vojna vojska, temveč vojna narodov. To ni več niti pozicijska niti manevrska vojna, temveč prava državljanska vojna. Tu ne more biti več govora o vojni in miru, o zmagi in porazu, temveč samo o življenju in smrti. A kadar pride tako daleč, ni več dolžnost samo vojakov in njihovih poveljnikov, da se bore, temveč preide ta dolžnost na vse državljane, tudi na ženske, otroke in

starce. Vsak državljani, bodisi da je v uniformi in pod orožjem ali ne, mora napraviti sklep o življenju in smrti, si mora biti na jasnem, da mora umreti, če hoče živeti. Odločnost milijonov državljanov, pripravljenih na smrt, in njihova požrtvovalnost bosta premagali tudi največjo vojsko in najmodernejšo orožje. Takšna odločnost more ustvarjati čudeza.

Zgodovina nam kaže, da je naš narod že zdavnaj spoznal to vrsto vojskovanja in to vrsto borbe narodnih mas. Zato za nas niti oklopne enice niti bliskovite vojne niso nikakoli novost. Vse to smo v večji ali manjši meri že imeli v svoji zgodovini. Prvikrat smo uporabili letalstvo v vojni pri Skadru leta 1912—1913; prvokrat smo uporabili letalsko pehoto — čeprav enega samega pešaka — v zadnji svetovni vojni, ko se je v zaledju spustil iz letala vojvoda Pešanec in dvignil upor v okupirani zemlji. Zato nas vse to niti ne čudi niti ne preseneča. Vidimo, da so civilizirani evropski narodi zdaj povzeli iste metode, ki nam jih je vsilila zgodovina. Naša nacionalna borba za osvoboditev in združenje so bile borbe na življenje in smrt s sovražnikom, ki je bil mnogo jači od nas. S slabejšimi ali s sebi enakimi smo vodili samo viteške borbe in smo s takimi viteškimi borbami tudi zmagovali. Te grozote današnje vojne nam torej niso nove in neznane, zato nas ne morejo vznemiriti in oplahiti, kakor se to dogaja z malimi civiliziranimi narodi zapadne Evrope, ki celo stoletje niso poznavali smodnika.

(Nova Riječ)

Raznašalci senzacij

Prav je, da je »Jutro« zadnji čas začelo po načrtu objavljati članke, ki dvigajo moralo in pripravljenost ljudskih množic, na drugi strani pa zmerom iznova nastopajo proti malodušju, ki ga kakor ljuliko v pšenico sejejo razni ljudje temnega porekla med narod.

Zlasti raznim brbljačem in strahopetnim šopircem, ki imajo zmerom najnovejšo vesti iz prvega vira pri roki in s svojimi racami zastupljajo in izpodkopljujejo narodno zavednost in samozavest naše mladine.

O popraviljanju znamk

Pogled v kliniko, ki ponesrečenim znamkam vrača barvo in zebo

Nemogoče je, da bi od kake izdaje znamk vsi tisoči in tisoči teh papirkov, ki igrajo tako veliko vlogo v današnjem poštnem prometu, ostali nepoškodovani. Usoda znamk je pač takšna, da ostanejo ene za vse svoje »življenje« invalidi, da paal se je to zgodilo že takoj, ko smo znamko kupili in jo je prodajalec v trafiki ali uradnik na pošti grdo odtrgal, ali se je poštna znamka poškodovala med potjo, lahko pa smo tudi sami bili tako neprevidni, da smo jo poškodovali. — Gotovo je, da poškodbe, kakor so na primer manjkajoči zobčki, zapognjeni ali celo odtrgani ogli, obdrgnjen tisk, tanka mesta »okenca«, prirezani robovi pri nenazobčanih znamkah, praske itd., ne služijo znamki v korist, nego ji te napake škodujejo zlasti pri ocenjevanju. Zato ni čuda, da so že od nekdaj poskušali, in to predvsem pri dragocenih znamkah, te lepotne nakaze po možnosti odstraniti.

Večkrat beremo v filatelističnih listih oglase s približno takole vsebino: »Iščem pokvarjene znamke.« Kdor se ne bavi s filatelijo, ali pa je komaj začetnik, bo gotovo mislil, da gre tu morda za kakoga trgovca, ki bi rad poceni prišel do znamk in jih nato prodal naprej kot cele, kakor se to običajno dela z znamkami v paketih. Tisti pa, ki se na to stvari razume, ve, da temu ni tako, nego da je dal tak oglas v list človek, ki ima morda edinstveni poklic, da popravlja znamke. Takih »klinik« za znamke ni mnogo. Ena je na primer v Britz, predmestju Berlina. Gotovo bo

vsakogar zanimala izjava tamkajšnjega »zdravnika« za znamke, ki jo je podal nekemu novinarju. Evo je v izveščju: »Če najde kdo na podstrešju pristno Rembrandtovo sliko, ki pa je odrgnjena, ogledana od podgan, morda celo razparana itd. bo dal luknje zalepiti, manjkajočo slikarjo popraviti in dopolniti, skratka sliko obnoviti, a kljub temu bo ostala to originalna Rembrandtova slika, kajne? No, in sedaj podobna stvar. Nekemu filatelistu manjka redka saská znamka za tri pfenige rdeče barve. Naj še tolikokrat odpre svoj album, ne vidi v svojo veliko jezo drugega ko »luknje«. Pa zasledi ta filatelista nekega dne pri trgovcu z znamkami zaželeni kos. Ko povpraša za ceno, mu povedo, da stane tako znamka od 500 do 800 mark, kakor je pač ohranjena. Naš zbiralec pa lahko potroši za svojo zbirko mesečno le 20 mark, torej si je moral pač misel na to znamko izbiti iz glave. Pa je naš znanec odkril nekaj časa nato zaželeno znamko a malo poškodovano. To je cenil lastnik na 100 do 150 mark. Tolklo je pa filatelista že lahko odrl in s tem zamašil »luknje« v albumu. Tukaj vidite popravljeno znamko, ki je dokaj cenejša od kake neoporečne. Je popolna, ničesar ji ne manjka in tudi pravilno stara je videti. Če pogledate skoz njo, ne boste opazili ničesar, samo če pogledate posebno proti svetlobi, boste opazili nežno črto.«

Nato se je obiskovalec sam ozrl po delavnici. Pogled se mu je ustavil na mizi, kjer so ležali nežni lasni čopiči, precizna

bi bilo treba stopiti na prste. Najhujše pa je to, da ti brbljači v svoji kratkovidni vmešitvi sejejo zdražbo in nerazumevanje tudi med nami samimi. Prepričan sem, da se bodo Slovenci, Hrvatje in Srbi z enako požrtvovalnostjo in hrabrostjo vsakemu napadalcu postavili po robu, z njimi pa pojdejo v borbo za našo skupno svobodo tudi tisti izmed pripadnikov naših redkih narodnih manjšin, ki so doslej mirno uživali gostoljubje naše zemlje in našega naroda in ki se zavedajo, da je prvi pogoj njihovega blagostanja — svoboda naše skupne države. Priznati pa je treba, da na kmatih takih brbljačev in strahopetcev ni, kakršne srečujemo po mestih. Razširjevalci takih senzacionalnih vesti namreč po

Akademsko mladina in armada

Več ko osem mesecev je že Evropa v vojni, ki se nenehoma širi in zajema v svoj krvavi ples narode in države, čeprav so le-te skušale s strogo nevtralnostjo ostati izven meteža. Ideologije se krešejo, drobna iskra utegne užgati že tako redke otoke miru in jih pridružiti novemu svetovnemu požaru. Treba je budno paziti in biti pripravljen na vse. Dnevno povele bodi: Duhovna in materialna obramba države na znotraj in na zunaj.

J. J. Rousseau pravi v svojem delu »Contrat social«: »Vsak državljani je dolžan biti vojak. — Otrok mora že takoj, ko odpre oči, videti — domovino in vse do smrti mu mora ostati pred očmi. — Država ne sme ostati brez branilcev, toda njeni pravi branilci so njeni člani.« To je napisal Rousseau leta 1761., torej še pred francosko revolucijo, ko narodnih vojska še poznali niso. In kakor je šel razvoj vojne, ki se je razvila v zadnjem stoletju iz vojn vladarja proti vladarju, države proti državi, v vojno naroda proti narodu, je vzporedno potekal tudi razvoj armad. Zadnje skušnje so nam pokazale nov način vojne — totalitarne vojne — v kateri sovražnik uničuje daleč v zaledju civilno prebivalstvo, ne izbirajoč žena, starcev in otrok. Brez sofizma lahko postavimo enačbo: Armada = narod. ker ta enačba popolnoma točno ustreza modernemu načinu vojskovanja.

Pri taki temi povezanosti armade z narodom je nujno, da akademsko mladina — dasi številčno šibka, a vendar zaradi svoje borbenosti in vpliva na javno življenje — aktivno sodeluje pri obrambi države. Skupnost doprinese težke žrtve za izobrazbo mladine in zato sme tudi upravičeno pričakovati od nje izdatne pomoči pri obrambi svobode in državnih meja. Ni dolgo tega, kar je del mladine, zapeljan po nekem megletem in sramotnem pacifizmu, gledal na armado kakor na neko zastarelo

Da bi človek dal svojem življenju večjo vsebino, si zastavlja ideale, ki zavise od njegove dobrote, prosvetne stopnje, razumevanja življenja pa od morale ali nemorale njegovih teženj in namer. Zato se ideali razlikujejo, kakor se razlikujejo ljudje, ki žive zanje. Ideal enih je slava in veličina, ki ju grade na rušenju vseh drugih vrednot, drugih ljudi in njihovih idealov. Sem spadajo vsi oni, ki jim je osebna zaslepljenost odvzela možnost, razlikovati pravico od nasilja, modrost od gluposti, moralo od sile in samoljublja. Drugi spet vidijo svoje ideale v mirnem življenju in kulturnem razvoju, v dosezanju popolne pravice zase in za vsakogar. Prvi in drugi se bore za uresničenje svojih idealov, samo da prvi snujejo svojo borbo na sili, na morali sile, medtem ko jo drugi grade na prirodnih zakonih, izpolnjenih z logičnim razsojanjem o pravici in morali. Zato se oboji sklicujejo na svoje pravo: prvi na pravo močnejšega, drugi na pravo pravičnega.

(Milan Rakočević, »Crnogorski Prometej«)

navadi niso preprosti ljudje, temveč so po večini meščani, ki se štejejo k izobraženemu. Nastopajo pa že kar javno, od gostilne do gostilne, od kavarne do kavarne hodijo in prenašajo najnovejšo novico. Če bi ti ljudje imeli kolikaj zdrave pameti, bi si morali priznati, da so samo bedarije kar pripovedujejo, a čim bolj neumno je, s tem večjo naslado raznašajo. Pri tem opravku se sami sebi »dijo strašno vžni in gorje človeku, ki se drzne njihovim govoricam oporeči. Takšen neverni fomaž mora biti pripravljen na vse očitke, osumnijo ga, da je izdajalec ali v najboljšem primeru pomilovanja vreden nevednež.

Resno in trezno misleč človek si ne zna razložiti, kako je mogoče da izobraženi ljudje lahk — na tako blestajoč način zapadejo psihozi dneva. Ključ svojih izobrazbi in klič svojim letom so ti raznašalci senzacij samo politični enfant terribles, a na vojaške reči se spoznajo kakor žabe v raki. Kar je zdravih, pametnih ljudi, naj bi si nadelo nalogo, da to nevarno ljudsko tolezen v kali zatro.

Oprazovalec

ustanovo, ostanek prejšnjih stoletij, ki bo v kratkem izginil. Res, težko je razumeti, kako se more akademik v tako resnem času, kakor je današnji, in sprito naše junaške in močne vojske navduševati za »danske pacifizme«. Da, hočemo mir, a tak mir, ki bo jamčil malim narodom svobodo in miren razvoj.

Danes moramo vso Jugoslavijo spreminiti v eno samo delavnico, v kateri je vsakomur določeno delo, ki ga mora opravljati vestno in natančno. Napadalec ne sme trčiti le ob armado, trčiti mora ob ves narod. Jugoslavija je »življenjski prostor« samo za Jugoslovane in za nikogar drugega. V svoji hiši hočemo biti sami gospodari. Ne dopustimo, da bi zrasel med nami kak i — — — — — Proti individualnemu egoizmu postavimo narodno solidarnost, proti razredni borbi narodno skupnost, proti defetizmu navdušenje, proti omahljivcem vero in proti izdajalcem — puško! Izprijajte urbi et orbi, da verujete v moč in v usodo svoje domovine, da se boste odzvali njenemu prvemu pozivu. Univerza naj vas izoblikuje v značajne moše, sposobne služiti domovini, resnici, znanosti.

Akademiki, domovina računa z vami. Armada je pripravljena — tudi narod mora biti.

Milan Gabersčik

Zoper glavobol

pomagata 1—2

ASPIRIN
tableti

Ni drugega zdravila po imenu „Aspirin“, temveč edino le „Bayer“-jev Aspirin.

Dop. rep. pod 5 br. 37972 od 22. XII. 1939.

Sonet o ščurkih

Šel spat sém v našo hišico majavo.
Ugasnem luč, že tonem v prve sanje,
naenkrat slišim čudno škrobotanje,
s postelje stopim, svečo vžgem zvedavo.

Nikogar. Ležem. Vpihnem razsvetljava,
a glej, kaj vraga leze spet iz špranje,
spet v krožnikih požrešno čofotanje,
že nekaj leze mi z blazina na glavo.

Na mah prižgem. Joj, črnih ščurkov vrsta
beži, ko se je v temi spet nažrla —
sevé, svetloba ščurku je ko krsta.

Se naša hiša kmalu bo podrla,
če ne napeljem luči, če peta čvrsta
ne bo vseh črnih ščurkov brž potrla...

IGOR TORKAR

Blazni Kronos 40

Risba in sonet sta iz knjige »Blazni Kronos 40«, zbirke 20 satiričnih listov Nikolaja Pirnata in 20 satiričnih sonetov Igorja Torkarja, ki izide v nekaj dneh. Knjiga, ki bo svojevrsten dogodek v našem slovstvu in bo na trgu veljala 45.— din, je čitateljem našega lista na razpolago za din 40.—, če se po dopisnici na naše uredništvo naroče nanjo pred 1. junijem.

Pirnat: Avtentično — iz prvega vira

Irski paradoks

Irci so vsekakor posrečen narod. V tej vojni so si privoščili paradoks, kakršnega še ni videl svet. Na Irskem je vas po imenu Petigo, katere ena polovica je v vojnem stanju z Nemčijo, druga polovica pa je strogo nevtralna. Vas leži na mreč prav na meji svobodne Irske in pa čnega dela dežele, ki pripada Veliki Britaniji.

Človek ki živi v britanskem delu vasi, mora nositi plinsko masko in mora zmerom imeti legitimacijo s seboj, ponoči mora zastirati okna, plačevati mora davek na whisky, v nevtralnem delu naselja pa lahko človek mirne duše sloni na mostu, pljuje v reko in si misli, kar hoče. Vas ima vsega skupaj 346 prebivalcev, pa ima dve občinski upravi, dve šoli, dve carinarnici in dve policiji.

Nedavno je prišel v vas novinar, da si od blizu ogleda življenje tega svojevrstnega naselja. Ko je hotel nekaj fotografirati, ga je vaški policist potrepljal posvaril:

— Tu ne smete slikati, toda če stopite tamle čez travnik, boste prišli na nevtralen ozemlje in tam lahko počnete, kar vas je volja.

Britanski imperij

Britanski imperij je tako velik in razširjen po vsem svetu, da raste na njem — 216 vrst vina. To bi bilo nekaj za Kranjce — takle imperij!

Največji spomenik na svetu

Sveveda je v Ameriki. Je to granitna gora Stone Mountain v Georgiji, ki ima 100 m visoko navpično steno. V to steno so vklesali spomenik generalu Leeju. Spomenik je 400 m širok in 60 m visok. Najlažje si bomo predodčili njegovo ogromnost, če ga primerjamo z znanimi stavbami starega in novega veka. Tako je glava generala Leeja tolikšna, da bi se vanjo lahko skrila egiptovska sfinja. Šestnajstnadstropni nebotičnik bi meril toliko kot kip

od konjskih kopit do krajev generalovega klobuka.

Lastovke in mrčes

Ptičeslovci so izračunali, da ulovi dvojica lastov, ki se nima mladičev, na mesec okoli 40.000 žuželk. Če pa gnezdi in ima mladiče, se število ujetih žuželk zviša na okrog 270.000. V resnici, velika je korist, ki nam jo nudijo lastovke.

London

Plast ilovice, ki leži pod mestom Londonom, je najboljšje sredstvo proti posledicam potresa. Dobro bi bilo, če bi nemara kdo izumil ali odkril še kakšno plast, ki bi London varovala pred posledicami — bombnikov...

Učenci

Večina velikih mož in učenjakov izhaja iz družin s številnimi otroki. In skoro vsi so zadnji ali predzadnji po rodu. To potrjujejo Julij Cezar, Abraham Lincoln, Napoleon, Nelson, Shaw, Foch, Shakespeare in drugi.

Debelina ledu

V Grenlandiji so merili nekatere ledenike v notranjosti dežele in so našli na 300, 600, 750 in celo 1200 metrov debele ledenke skorje.

Časovne razlike

Kadar je v Chicagu poldne je v Beogradu, Ljubljani in Zagrebu 19.22, v Parizu 18, v Berlinu 18.35, v Moskvi 20.30, v Londonu 18 in v Sofiji 19.34.

Kupon za brezplačno

„Minuto pomenka“

štev. 36

Javna tribuna

Zakaj ne Maginojeva črta?

Dasi se ne morem prištevat k jeziku-slovencem in trenutno tudi nimam za potrebnih ambicij, si dovoljujem izraziti na tem mestu svoj dvom v pravilnost pisanja naziva, ki ga nosi francoski obrambni sistem vzdolž nemške meje.

Na splošno naj najprej ugotovim, da vlada pri nas glede na pisanje tujih imen etimološko načelo, ki ohranja tuja lastna imena nespremenjena. Ko obravnavam dr. Anton Breznik v svoji Slovenski slovnici materijo o tujih lastnih imenih, se omeji predvsem na preučevanje grških in latinskih lastnih imen, ne da bi se spuščal tudi v točnejšo reglementacijo, ki naj bi veljala za moderne jezike. Za slednje bi torej veljalo le citirano splošno pravilo, da ostanejo tuja lastna imena vobče nespremenjena. Glede na sklanjo postavljajo Breznik sledenče pravilo: V imenovanju ednine se rabi navadno tuja končnica; odvisne sklonne tvorimo tako, da pridevamo na tujo osnovo slovenska obrazila.

Ako preidemo zdaj na naš primer iz francoskega jezika, bomo rekli: 1. sklon ednine je Maginot, 2. sklon bo torej Maginot-a in iz tega pridevniška oblika Maginot-ov, a, o. Zdaj pa vprašam one, ki imajo tenkočutno uho za izgovorjavo francoskih besed, ali ta način pisanja res ne odbija? Za povsem pravilno bi smatral tako pisanje tedaj, če bi se končnica -t v francoski izgovorjavi ker bi potem v resnici lahko smatral vso besedo kot osnovo. V našem primeru pa je končnica -t nem in se ne izgovarja. Zato vzemimo kot osnovo Magino- in temu dodajmo sklonilo, vendar zaradi poudarjenega samoglasnika ó tako, da privzamemo soglasnik j; torej: Maginoja. (Tako tvorbo genitiva singularis dopušča Breznik pri Linnéju kot tujem lastnem imenu v nasprotju s Francetom.) Od Maginoja pridemo potem naravno k Maginojevi črti.

V tem je sicer storjen korak od strogega etimološkega načela, ali v našem usku zavzeti beseda bolj sorodno izvorni izgovorjavi.

N. K.

Gospod urednik!

V naši dekaniji je krasna župna cerkev, zidana pred kakimi petindesetimi leti. Je gotovo med najlepšimi slovenskimi cerkvami. Bila bi v ponos tudi kakemu vele-mestu, ne le vasi. So pa župljani tudi lahko nanjo ponosni, saj je cerkev delo njihovih rok. Kolikrat je bilo treba pripeljati kamen, koliko mesecev je minilo, da so pripravili opeko, jo žgali in pripeljali na stavbišče! Koliko je bilo treba nakopati peska in pripraviti vsakovrstnega drugega materiala! Les za ostriže in za cerkvene klopi so darovali kmetje, ki pa tudi z denarjem

niso skoparili in tako največ omogočili, da se je veličastna stavba dovršila po prvotnem načrtu.

Zelo pridno je pomagal pri zidanju cerkve neki okoliški kmet. Tudi lesa je šlo iz njegovega gozda precej. Ko je bila cerkev dovršena, je zase izdral tudi sedež v klopi, saj si vsak gospodar šteje v čast in dolžnost, da ima v cerkvi svoj sedež. Kadar njega lastnik umre, se da sedež spet na dražbo in na njej včasih doseže ceno tudi čez tisoč dinarjev. Ta znesek se plača enkrat za vse življenje, razen tega pa še vsakoletna najemnina. Ta kmet je seveda plačal znesek, za katerega je sedež izdral, in še najemnino za nekaj let naprej, da pač cerkvi pomore. Po-znejša leta je najemnino redno plačeval. Prišla pa je gospodarska kriza in zgodilo se je, da sicer premožni kmet ni mogel odrediti tistih bore par dinarjev na leto za sedež. Plačal ni dve leti. Tedaj mu je rekel mladi gospod dekan, župnik in upravitelj te cerkve, da bo dal sedež na dražbo, češ: »Saj vi tako ne pridete mnogo-krat v cerkev. Kmet se je spomnil svojih žrtev zanj in je užaljen odvrnil: »Saj me tudi nikoli več ne bo!« Gospod dekan so pa sedež dali na dražbo.

Pismo stanovanjske najemnice

Se vam ne zdi, gospod urednik, da bi bilo treba urediti zaščito stanovanjskih najemnikov? Glejte, kaj se mi je pripetilo:

V novi palači sem lani najela stanovanje, ki sem ga prevzela samo pod pogojem, da delj časa ostanem v njem. Saj najbrž poznate pregovor, ki pravi, da mora hišni gospodar stanovanje prvo leto, ko je hiša dograjena, oddati sovražniku. Bivanje v novi stavbi je v resnici precej nezdruvo in združeno z velikimi stroški. Prekurili in presušili smo prostore, prečistili, kakor zahteva to higiena, dali smo ga na novo preslikati in opremiti, kakor je narekovala razporeditev prostorov. Iskreno vam rečem, da bi za prvih nekaj mesecev niti za-stonj ne sprejela stanovanja v novi hiši, če bi vedela, da bom morala iz njega takoj potem, ko se osušim in uredim. In kaj se mi je zgodilo? Po nekaj mesecih bivanja — pripomniti moram, da sem najemnino, ves čas v redu plačevala in da nisem hišni lastnici dala niti najmanjšega povoda za kakšno grajo in nezadovoljstvo — sem dobila sodno odločbo. Odgovodeči so mi samo zato, da stanovanje oddajajo neki stranki, kateri je bilo že pred nami objubljeno, a se ni hotela vseliti, dokler ne bo dobro presušeno in uporabno za človeško o-livnjo.

Ali je prav, da se tako ravna s človekom in po vrhu še z družino, ki je vse svoje imetje žrtvovala obrambi domovine, da mora v tem groznem času ostati na cesti?

Prizadeta

Peta kolona - od kod?

Vsaka vojna, vsak popravek na svetu ima svojo posebno strokovno terminologijo in frazeologijo, ki nastaja neposredno iz človeškega dejanja in nehanja in je zmerom vezana na način dela in borbe, na njune tehnične metode. O sedanjih vojni so si strokovnjaki ene misli, da po svoji silovitosti in udarnosti, po brzini operacij in količini žrtev, ki jih terja, nima primere v zgodovini. Nemci so svoje nasprotnike presenetili s celo vrsto novih operacijskih načinov in novih kombinacij orožja, a čisto posebno mesto v njenem vojskovanju zavzema takozvana peta kolona, ki vzbuja zaskrbljenost in pozornost med vsemi narodi Evrope, a se z grozečimi uspehi uveljavlja že tudi po deželah onkraj morij, v Ameriki in pa zlasti v kolonijah vojsko-jočih se držav.

General Molla

ko padajo odločitve o zmagi.

Ime pete kolone samo ni iznajdba sedanjega svetovnega požara, temveč je povzeto iz španske državljanske vojne in njega duhovni oče je Francov general Molla. V novembru leta 1936. so armade generala Franca obkolile Madrid, pakt proti kominterni med Italijo, Nemčijo in Japon-sko je bil pravkar podpisan. Prva manifestacija tega pakta naj bi bil padec Madrida, ki so mu generali Francove vojske ločili datum 7. novembra, obletnico ruske revolucije. Komunistične stranke v Španiji takrat že skoraj ni več bilo. Pri zadnjih volitvah v Madridu je dobila okrog 3000, v Barceloni, največjem španskem in-dustrijskem središču, celo komaj 900 glasov. Padec Madrida naj bi se izvršil prav na dan, ko vojaška parada na Rdečem trgu v Moskvi praznuje spomin boljševiške revolucije. Zamisel je bila v resnici veli-kopotezna, a čeprav se je načrt ponesrečil, je peta kolona ostala v trajen spomin. General Molla, vrhovni poveljnik Francovih čet pred Madridom, se je tik pred 7. novembrom leta 1936. po radiu obrnil na republikanske branilce mesta, v trdih

FRANCE LOBODIKA:

Z gališke fronte

Na Galicijo se je nizko spustila megla. Iz nje je pršelo in pršelo brez prestanka. Tako je celih štirinajst dni. Po rovi-h se je cedila voda. Pota so bila razmočena, proviantni vozovi so ostajali v blatu. Redko se je mogel slišati kakšen strel puške, nihče ni obračal pažnje nanj. Naše puške so bile že rdečkaste od rje. Bilo nam je vseeno, ali bomo zmagali mi ali Rusi, ali bomo morali bežati mi ali oni. Ni pa nam bilo vseeno, ali bomo še na-prej takole klaverno čepeli v rovu ali ne, ali bomo še naprej takole lačni ali ne, ali bomo še nadalje takole mokri ali ne.

Vlaga nam je ležala v kosti. Nič ni pri-jetnega, čepeti napol premočeni v rovu in bita tako lačni, kakor smo mi bili. Obroki hrane so se vedno bolj redčili. Kdo ve, kako daleč zadaj so kje stali vozovi z mo-ko, ki jo je kvaril dež, mi pa smo bili že tri dni navezani na železni obrok, ki ga je še za en dan bilo premalo.

Nikomur se ni nič zljubilo. Še govoriti ne. Sedeli smo pod nastrešnicami, zatop-ljeni vsak v svoje misli. Ravnodušni smo bili do vsega. Da bi le sonce posijalo, smo želeli in sanjali o komisu in polnih kotlih, ki se je kadilo iz njih.

To ubijajočo enoličnost je nenadoma razbilo grmenje topov. Šrapnelske krogle so živžvale najprej daleč pred nami, potem so začeli šrapneli pokati bliže našim ra-mam, dokler niso začele kroglice živžva-ti nad našimi glavami. Sem ter tja je kakšna krogla padla tudi v rovo. Nato pa se je čilj ruskih topničarjev premaknil ne-

obrisih napovedal padec Madrida in jih pozval naj položijo orožje, da ne bo nepo-trebnega razdejavanja in prelivanja krvi. — Vsak odpor je zaman, je rekel med drugim. Prva kolona bo napadla Madrid preko Si-guenze, druga kolona od Guadarrame, tre-tja kolona iz Toleda, četrta kolona čez Jaramo, a peta kolona v sredini Madrida samega. Tvorijo jo simpatizerji generala Franca v mestu in samo še čakajo našega signala, da mestna vrata odpro.

Napoved generala Mole se ni uresničila. Kolona, ki je udarjala s Siguenze, je bila zaustavljena pri Brihuegi, druga z Guadarrame ni mogla zapustiti svojih postojank, armada iz Toleda se je ustavila pred univerzitetnim mestom, četrta ni mogla zapustiti Jaramo. Neprevidnost, v kateri je general priznal, da se v Madridu nahaja Francova peta kolona, je dala skupini ek-stremistov pod vodstvom komunistov po-voda, da so vdrl v madridske ječe in po-strelihi nekaj voditeljev, ki so jih sumili, da utesnejo biti vodje »pete kolone«. Po-slej je zavladal v mestu režim neusmilje-nega obračunavanja z vsemi prikritimi pri-staši frankistov in falangistov. Zgodovina iz besede, ki jo je prvi rabil general Mola, napravila bidek dvotip. Ko je bila Fran-

cova peta kolona v Madridu že zdavnaj do kraja iztrebljena, so njeno nalogo — mnogo pozneje, šele v marcu leta 1939., ko je mesto padlo — vzeli nase ekstremisti med branilci. Poveljnik obrambe, polkov-nik Cassado, je skušal s poveljstvom na-skokujoče armade doseči mir, ki bi Madrid obvaroval še hujšega. Komunisti so se nje-govemu prizadevanju odločno postavili po robu. Njihov upor je vzel obrambi posled-njo trahico moči in Francovim četam od-pri vrata mesta na stežaj.

DENAR IN SPET DENAR

— Moja žena zahteva zjutraj denar, opoldne denar, zvečer denar.
— Grozno! Kam pa dene toliko denarja?
— Kaj vem? Jaz ji ga ne dajem!

PRAVA STRUNA

Starejša gospodična pomeja v trgovini klobuk. Vse ji ugaja, le svilena šmarnica za trakom ji ni všeč.
Trgovka: »Toda ta cvet vam zelo pri-stoji; napravi vas za deset let mlajšo!«
»A tako? Potem pa mi pripnite tak šna cveta za trak!«

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

D. G.

Priloženi rokopis kaže ljubko, odkrito-srčno deklico, ki so ji njena čustva nad-ve in ki tega tudi ne skriva. V svojem bi-stvu je preprosta. Ni pa še notranje ure-jena in njena odločnost se omejuje le na nekatere stvari. Ker je zelo mehka, jo bo-ste lahko vzgijili, kajti od tega zavisi vaša sreča z njo.

A PROPOS

Vi ste razborit dečko, ki kaže precejš-njo podjetnost v mnogih stvareh, ven-dar je ta podjetnost večkrat podvržena spremembam vašega razpoloženja in zato ni vedno na taki višini, kakor bi morala biti. Zaradi svojih zmognosti se čutite vzvišeneja nad svojo okolico in to ji daste tudi čutiti s svojim zbadanjem. V bistvu ste pa dober človek in zmogel tudi to-plega občejanja z ljudmi.

SAŠENKA

Vi ste dekle močnih strasti, ki pa ne najdejo pravega izhoda; bodisi ker nimate prilike za to, bodisi da jih skušate sami zatirati. Odtod vaša nezadovoljnost s sa-mo seboj, ki bo z vsakim dnem večja, ki slabo vpliva na vaše živce in s tem na vse vaše duševno življenje. Človeško življenje je podobno vozu. Vanj so vpreženi žrebci — strasti. Ta voz bi se na prvem ovinku razbil, če nam ne bi narava dala vajeti — pameti. Vajeti niso samo za to potrebne, da ž njimi krotimo razpenjene žrebe, am-pak tudi zato, da jih popustimo, kadar je treba, ker drugače jih žrebi sami raztr-gajo in voz življenja gre po zlu.

ZIVLJENJE 2

Vi ste človek naglih odločitev in hitrih dejanj, pri vsem tem pa vam je tuja po-vrnost. Kljub svoji impulzivni in čustveni naravi ne izgubite nikdar realnega cilja izpred oči. Družba vam je notranja potre-ba in čutite se vključenega v kolektiv, ki vas obdaja, vendar z neko rezervo. Radi bi namreč imeli v družbi vodilno mesto. Izberite si tak poklic, kjer bodo prišle do veljave te vaše lastnosti.

BENUE

Spreten, toda površen in lagoden člo-vek ste. Vse bi hoteli hkratu rešiti in brez velikega truda. Notranje ste še dokaj ha-rmonični. V življenju boste imeli še precej sreče, to pa zato, ker nimate velikih za-htev in ste z malim zadovoljni.

ZIMA 18.

Pisava kaže v stremiljenju osamljenega človeka, ki se je iz svoje notranjosti do-kopal do lastne podobe življenja. Vaše erotično življenje je skromno, zato so pa tem bolj razvite duševne zmognosti. Vaše življenje bo v glavnem potekalo mirno, ker pri vas pamet vlada strastem.

ZORA 13.

Ta človek je nekoliko bahav in rad go-vori, najraje o sebi. Nagljen je k udob-nosti, toda kljub temu ni len. Bolj radoda-ren je ko skop. Če se mu kakšna stvar zdi truda vredna, položi vanjo svojo voljo in vztraja do konca. Zahrbten ni, in kar govori, to tudi misli.

ROSE ANNY 31.

Vi ste skromna in odkrita ženska. Vse, kar delate, mora imeti stvaren cilj. On je nekoliko vedrejšega značaja ko vi, bolj širokogrudno in manj skromen. Če bosta oba nekoder opilila svoja značaja, bosta lahko izhajala.

HONOLULU — JOKOHAMA 97.

Vi ste mož dela, odločne volje in vztraj-nosti. Kar ste se namenili izvršiti, to tudi izvršite in slabo bi našel, kdor bi se vam držnil ugovarjati. Za družbo vam ni dosti mar. Priloženi rokopis izdaja preprosto, dobro osebo, ki je nekoliko konservativna v mišljenju in dejanju.

NESREČNA ROZA

V današnjih dneh je res težko dobiti službo in čisto razumem vašo potrnost, to-da pomagati vam ne morem. Zagrabite za zdaj za vsako delo, ki se vam nudi, in potrpite, dokler se časi ne izboljšajo. T-laži naj vas misel, da niste sami v takem položaju.

L. AZKUIN.

Pa naj si danes kdo usodi, gospoda, saj se ne spodobi, da bi se med seboj ženili na tej prostrani zemlji gnili...

Dva tedna tudi že igra naš krogov v drami Hamleta. Če so bili zabavni »Tiči« — prijetni niso baš — mrlič.

Princ danski v »Hamletu« bori se za čustva ljudska in pravice. Zaman! Ker zloba je velika mogočev strahna odlika.

A kaj, če Hamlet, princ, modruje, ko si lobjano ogleduje, da puder in ne šminke kila ne bo od smrti nas rešila!

Kdor to v življenju uvažuje, kot mrtvec je ali še huje: ne pridre ne korak naprej, pa še tak čisto vest imej!

A zdaj res kar preveč zašli na stran od glavne smo poti: ha, danes sliči pol sveta prav zadnji sliki »Hamletu«.

Mrlič tam, mrlič tu...

Zato pa hvalo poj bogu, da so na svetu še budiči, ki včasih znajo biti — tiči!

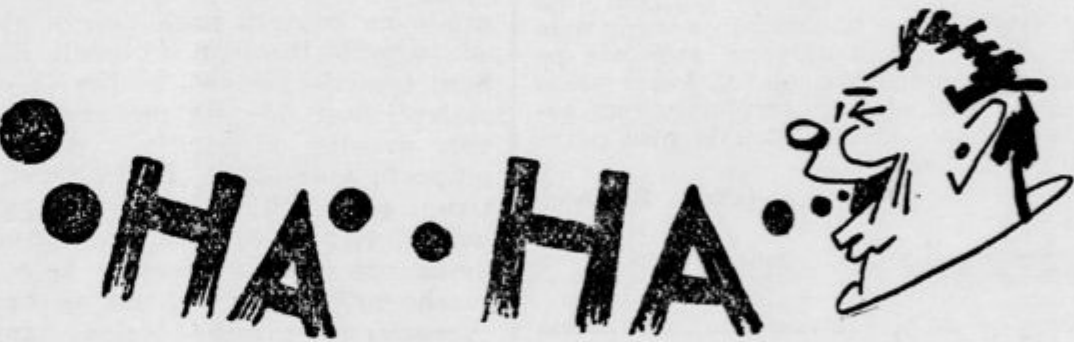
—hi—

Rože - zdravilo

Krhlika (lat. rhamnus frangula alnus) ali kačje grozdje raste v vlažnih gozdovih in po grmovjih. Grm ali drevo je brez trnja, s tankimi, premenjalnimi vejami in ima temnorjavo, belo pikčasto skorjo z rume-nim mlekom. Listi so gladki, celorobi in eliptično zaostreni. Cveti so majhni, zelen-kasto beli in stoji po dva ali trije v list-nih pazduhah. Jagode so grahove veliko-sti, najprej zelene, potem rdeče, končno so pa zrele blesteče črne barve. Krhlika cve-te od maja do junija, drugič pa od avgusta do septembra. Jagode nabiramo septem-bra in oktobra, skorjo pa od maja do junija. Listje je slabo dišeče, skoraj pa sluznata, nekoliko sladkasta in grenko zgoltna. Čaj od skorje (20 do 30 g na pol l vode, ki se kuha pol ure) se pije kot odvajalno sred-stvo, dalje proti mrlični in glistam. Pred uporabo pa je morala biti oluščena naj-manj dve leti. Proti jetrnim, žolčnim in vrančnim boleznim, proti zlati žili in vo-denici pijemo vsaki dve do tri ure po eno polno žlico tega čaja. Oparek sveže notra-nje skorje uporabljamo za izmivanje pro-ti garjam in grintam.

Navadni lan (lat. linum usitatissimum) je gladko, pokončno steblo z ozkimi, sul-ičastimi listi in modrim cvetjem. Cvetje lu-luja in avgusta. Laneno seme se nabira av-gusta. Okusa je sladkasto sluznatega, in ni ma nikakega vonja. Kot čaj se uporablja (eno čajno žličko stolčnega semena). Ku-hanega na čaji vode) za odmažanje sluzi in sluzi dobro proti prsnemu katarju, plju-nim boleznim, proti razdraženosti prebav-ne cevi, spolnih in sečnih organov, kakor tudi proti kašlju in hripavosti. Neraztolče-no seme, kuhano na vodi in precejeno sko-zi krpo, je izborno sredstvo proti želo-dnim in črevesnim tvorom, želodčnemu in mehurnemu katarju in driski. Laneno ol-jno milo odvaja pri zaprtju. Uporablja se (tri jedilne žlice lanenega olja, eno jedilno žlico kuhinjske soli, tri čaše kamilenega ča-ja in 10 g mila) za klistir proti zapeki. Pri opeklinah jemljemo dva dela lanenega olja in en del mandljevega olja. S to mešanico mažemo opečene dele ali pa polagamo kr-pice nanje.

Črno grozdičje (lat. ribes nigrum) ali ribez se nahaja običajno po vrtovih, sem-ter tja tudi divji ob bregovih. Listi so tri- do peterolopustati ter imajo na spod-nji strani oljnatke žleze. Rumenkastozeleno cvetje je ob robu rjavordeče. Jagode so rjavocrne ali pa črne. Ribez cvete v apri-lju in maju, jagode pa dozore v mesecu ju-liju. Vsa rastlina, les, listi in plodovi imajo poseben, aromatičen vonj po stenicah, ki ni vsakomur prijeten. Zrele jagode so sladke ter imajo stenični okus, ki se pa izgubi pri vkuhanju in sladkorjem. Čaj iz listov (15 g na pol l vode) je prav do-bro sredstvo proti slabi prebavi, protinu, glavobolu, vodenici, revmatizmu in za-gačenju. Vejice se kuhajo 10 minut. Tink-tura (plod namočen v žitnem žganju), učinkuje izborno proti boleznem priti-sku na vodo. Uživa se vsak dan po 1—2 jedilni žlici. Zunanje se uporablja za pre-prečene vnetja ran. Jemljemo obkladke, namočene v zavreliki listov in mladih ve-jic.

Naša Drama — simbol naših dni

Ob koncu Rogozovih gostovanj v Nestroyu in »Hamletu«

V ljubljanski drami Bobek poje za vse široke mestne ceste, da »je življenje kot birič, zato naj vzame ga — hudič!«

To pesem je na moč zabavna, za čase naše res pripravna; gospe in dame in gospodje jo žingajo po taktih godbe.

Le to je škoda, da v resnici ne znamo biti taki tiči kakor so v igri Rogoza, kjer vse odlično se konča.

Naj mlado bo ali pa staro, vse pleše in ima se rado, na koncu so kar tri poroke in to takoj, ne na obroke.

kam nazaj, za naše hrbte.

Mi pa smo se v rovi stisnili v dve gu-bi in čakali, kaj bo. Naše toplotnost je sprva krepko odgovarjalo, potem pa je pod točo ruskih granat počasi utihnilo. Utihi-nili so počasi tudi ruski topovi. Zdaj se je slišalo, kako je preko rova zljaj za-zvižgala krogla puške. Po hitro oddeljav-jočem se, zelo rezekem, sikajočem glasu letelih krogel se je moglo soditi, da so Rusi že blizu.

Vsak od nas je nosil globoko v sebi taj-no misel. Sicer smo vsi v vođu bili Slo-venci, vendar, kdo ve, ali ni med nami kdo, ki bi našo misel hotel izdati lastni-kom, zagrizenim Nemcem. S takšnim po-želenjem smo mislili na velike ruske vo-jaške posode, ki smo jih videli pri ruskih vojaki, padli v naše ujetništvo. Kako veliki morajo biti ruski deleži!

Nihče ni ničesar nikomur govoril. Toda že kakšen pogled, ko se je čko le za del trenutka zasvetilo, je izdal tovarisu, da se nekaj podobnega kakor v njegovi glavi kuha tudi v tovarisevi. Nevarno je bilo tiste dni govoriti, kar je človek mislil. Ubogi Peter! Ta naš stropin je rekel le, da imajo Rusi večje kotle, kakor so av-strijski. Morda ni on pri tem mislil nič posebnega, a našel se je nekdo, ki je to sližal in dostavil. Peter je prišel pod pre-ki vojni sod. V desetih urah je že ležal s šestkrat prestreljenimi prsti, z apnom po-lit, v jami, ki mu je bila določena za grob.

Eno je. umreti v rovu, prestreljen s kroglo, ki je priletela od tam daleč, z one strani. Dokler človek ni zadet, lahko upa: saj me še ne bo. Ako je zadet, je že tako vsemu kraj ali pa ga ranjenega poneso z

bojišča. Nekaj drugega je. stati kraj ja-me, ki si si jo moral sam izkopati za grob, in čakati, kdaj bo na nadporočnikovo po-velje švignil ogenj iz tistih strašnih še-sterih nabitih cevi, ki zijajo tamle, tride-set korakov pred teboj. Še toliko ni bil nadporočnik obziren, da bi obsojencu za-vezali oči in dal znak za ogenj z mečem, kakor bi to po predpisih moral storiti.

Da bi vsaj hrana prihajala v roči! Mi smo bili lačni, lačni. In la prekleta megla, ki iz nje rosi, da je prekleta tisočkrat!

Rusi so morali biti že blizu. Naši so se že umaknili. Rovi levo in desno od nas so bili že prazni. Mi pa smo pritrjeno čepe-li v svojem in naše misli so mrlično be-gale sem in tja. Zdaj zljaj bo prilika, da se znajdemo med Rusi!

A Rusi so že tekli na naskok. Čuli smo vpitje, potem pa tudi udare čuturice ob rožnice za bajcnete.

Tedaj smo se dvignili. Vsi naenkrat, bo-ječ se vsak, da kdo ne vidi v njegovih očeh izdajalske misli, smo izšli na pred-nji strani iz rova, kakor na povelje. Obr-nili smo puške s kopiti navzdol, v zneme-nje, da se predajamo, in se dali razorožiti.

Eden od naših je pa le ostal v rovu. To je bil Avgust. doma iz Zagorja. Sedel je v rovu na banketu in mračno gledal pre-de. Naslavljal je glavo na roke in roke na kolena, preko katerih je ležala tudi nje-gova puška.

Menda ni opazil, da je rov že prazen, ali pa je morda mislil, da bodo mi odstopi-li, on pa bo sam ostal v rovu in se po-tem predal. Mogoče se je popolnoma pre-dal apatičnosti? Naj bo, kakor hoče, ko nas je ruski poveljnik vprašal, ali je še kdo v rovu, smo mu odgovorili, da je še eden. Poveljnik je vzel s seboj dva voja-

ka, ki sta držala puške tako, da bi lahko takoj streljala, in vsi trije so se oprezno približali robu rova. Poveljnik je nape-ril v Avgusta revolver in zavpil: »Pre-daj se!« Ta je skočil, pustil, da je puška zdrknila na tla in dvignil roke. Poveljnik s eje spustil k njemu v rovo, mu pregledal žepe, ali nima morda kje kako bom-bo ali revolver, ki z njim namerava kaj obupno junškega. Tudi mi smo stopili bliže, v strahu zanj. Zdaj so naša čustva bila že svobodna. Avstrijski preki sod je bil že na oni strani! Mi smo se predali svo jevojni, Avgust pa je sam ostal v rovu. Zdaj, ko je bil preki vojni sod že daleč, je bilo vsakemu od nas žal, da ni Avgusta povabili s seboj.

Tako hitro je prešel oni moreči obču-tek nevarnosti, ki nas je tlačil že toliko časa. Ko se je Rus prepričal, da nima Av-gust nobene posebne namere, je vtaknil samokres v tok, pozdrvil Avgusta s pri-srčnim: »Zdravstvuj, tovariš!« in mu krep-ko stisnil roko. Potem smo ga obstopili tudi mi in onadva Rusi s puškama, ki sta jih dvignila na rame. Čestitali smo mu, kajti mislili smo že bili, da je izpuhjen.

Tudi Avgust sam je bil v strahu, ko nas je zagledal med Rusi brez orožja, češ, mi smo se predali. njega boča pa ustrelili, mi-sleč, da se noče predati. Bil je še bled, ko je prilezel iz rova.

Na sredo je bil ruski poveljnik zelo raz-borit. Še zdaj mi pršine dušo nekaj to-plega, kadarkoli se spomnim tistih iskrenih, dobrih modrih oči, ki so pač bile bolj sinje od neba, ko je to najbolj jasno. Mi-slim, da je prav tako tudi Avgustu in vsem najinim tovarišem ob pomisli na ti-ste trenutke.

Res, globoka je ruska duša!

Užitek — skeleča rana naše vasi:

Oče Jakob in njegova pravica

»Ti očeta do praga — sin tebe čez prag!«

Prvo je grunt. Potem pridejo postavbe, Bog pa je zadnji. Takšna je kmečka postava. Nikjer ni zapisa, nikjer dovoljena. V vseh deželah, pri vseh narodih in v vseh verah pa je bila in bo ista, dokler je zemlja osebnost lasti človekova.

Tako se glasi vodni motto Kačevega romana »Grunt«. V resnici je zavest lastninske posesti v našem kmetu močno zakoreninjena. »Tale je moja zemlja, to so moje njive, to je moj svet. Vse tole je moje, moja hiša, moji hlevi, moje kašče, moje žito, moje vse. Tule je moj ded orol, koder danes orjem jaz; od pamtikeva so tole našo zemljo naši volali in moje naše posesti so tako rekoč od vekomaj do vekomaj!« Sicer je lepo in prav, da se človek povsod in v vsem bori in se moško poteguje za pravice svoje zemlje in svojega rodu, da se mu dobrine, ki jih ustvarja v potu svojega obraza in s trdom svojih žuljavih rok, svete — gorje pa, trikratno gorje tistokrat, kadar se mu zasnoha ljubezen izpremeni v pogubno strast, ki slepa in sebična seje razdor in sovraštvo, ki nad lastno krvjo gromadi zločine, porojene iz lakomnosti in podobnih grehov ter zilih nagnjenj trdega srca! Zalostna usoda preužitkarjev nam nudi prečestokrat dokaz, da je tako.

Jakob, iz Doline doma, je bil svoje dni

Fotoamater

Gibanja

snemamo z najkrajšim časom, ki nam ga dopušča svetlobne prilike pri določenih zaslonkah. Nesmiselno je objektiv zaslanjati bolj, nego je potrebno, da dobimo polno ostrino v najvažnejših delih motiva. Če delamo torej samo z najbolj nujno zaslonjenim objektivom, ki nam da tako razdeljeno ostrino, bomo v večini primerov lahko osvetlili s krajšim momentom, nego bi ga gibanje samo na sebi zahtevalo. Toda to ne škoduje, ker nam daje krajša osvetlitev večje jamstvo, da gibačo se predmet na sliki ne bo imel v kateri koli smeri dvojnih obrisov. Pomisliti moramo, da so primeri popolnoma enosmerne in nesestavljene gibanja zelo redki. Teoretično zadostuje n. pr. za snemanje kakšnega tekača v smeri proti kameri ali od nje stotinka do tristoletina sekunde. Če pa pomislimo, da se tekač ne giblje samo v smeri proti cilju, temveč da se mu telo, roke in noge gibljejo v najrazličnejše druge smeri in to deloma zelo hitro, sunkovito, bomo morali osvetliti vsaj petstotinko sekunde, da dobimo tudi te gibe ne premaknjene. Vsi poznamo posnetke skakačev, ki so v celoti sicer ostri, toda ta roka ali ona noga je zabrisana. Da se izognemo takšnim neprijetnostim, moramo osvetljevati pač krajše, nego bi bilo potrebno, če bi morali upoštevati samo gibanje v eno smer. So pa seveda tudi nekateri primeri, da moramo gibanje posneti nalašč z nekoliko daljšim momentom in nalašč malo zabrisano. To velja n. pr. za posnetke slapov in žive vode sploh ali za posnetke gibajočih se vozil. Prekratki momenti bi tu ne bili umestni, ker bi popolnoma ostri vodni curki, pršče kaplje itd. v prvem primeru delali vtis, da smo smemali zaladeno, ne pa gibajočo se vodo, v drugem primeru pa bi iz popolnoma ostrih kolesnih prečk ne bilo razvidno, da se je vozilo med posnetkom premikalo (izjemo delajo tu spet vprege, pri katerih posreduje vtis gibanja drža vpreženih živali).

Vsekako nam ne bo škodilo, če si zapomnimo nekoliko nadaljših osvetlitev, ki so še dopustne za različne premikajoče se predmete. Mirno igrajoče se otroke in hitro stopajoče osebe moramo snemati razpaznan s petindvajsetinko sekunde, bolj razgibane otroke in cestne prizore z ene petdesetke, kolesarje v ne prehitri vožnji, skakalce, kolesarje, cestne železnice, rastline v navadnem vetru s stotinko sek. avtomobile in kolesarje v precej hitri vožnji, jedce, ljudi v teku, drevesa in rastline v viharju z dvestotinko do tristoletno sekundo, hitre sporte s pestotinko do tisočinko. Če so gibanja enosmerna, in sicer naravnost proti kameri ali od nje, vzamemo lahko dvakrat daljše čase; če gredo sporedno s kamero, pa vzamemo, če nam je le mogoče polovico krajše čase.

Če si izdelujemo filtre sami

steklenih šipe vsaj v začetku, dokler se kanadski balzam malo ne posuši in strdi, ne smemo stisniti skupaj z lesenimi skobami. Te iztisnjajo namreč pod seboj balzam ven. Bolje je, da obtežimo filter enokomerno čez vso površino z na pretežno utežjo, n. pr. polkiogramsko. Če se pozneje med sušenjem pojavijo med šipami zračni mehurji, pa lahko uporabimo enokomerno okrog šip porazdeljene skobe, ki bodo te zračne mehurje iztisnile. V ostalem se nastajanju zračnih mehurjev najbolj izognemo na ta način, da kanadski kanadski balzam ne čez vso šipo, temveč le v njeno sredino, potem položimo drugo šipo nanjo in rahlo pritiskamo, da se balzam sam razširi v praznoto med njima ter odganja zrak. Filtri naj se sušijo v toploti 40 do 60 stopinj. Stare zelenjane filtre, ki bi dohili zračne mehurje, poskusimo rešiti na ta način, da jih damo med skobe in položimo za nekoliko dni na toplo.

Zveza slovenskih fotoamaterskih društev ima svoj 2. redni občni zbor v nedeljo 9. junija ob 10. dop. v lokalu Foto-kluba Ljubljana.

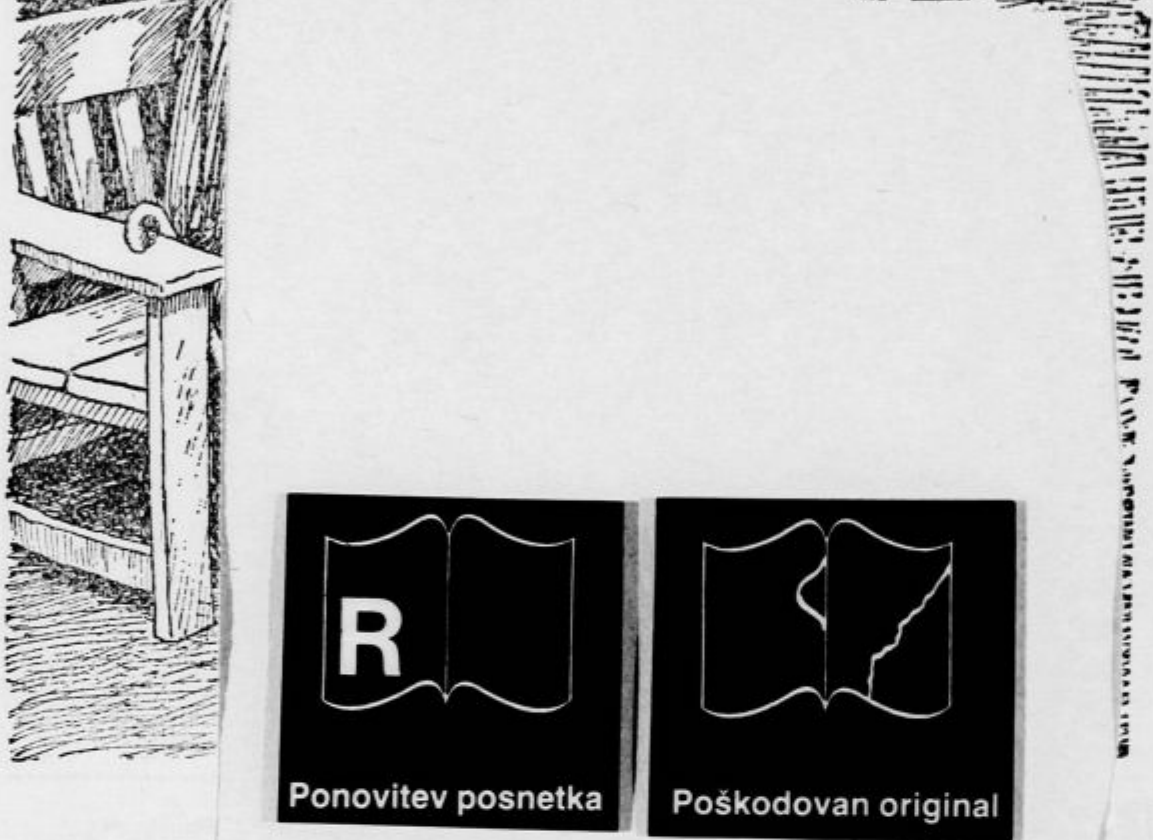
Odbor Osrednje slikovne zbirke ZSFA ima zadnjo sejo v tekočem poslovnem letu v sredo 29. t. m. ob 20. isto tam.

Fotoklub Ljubljana. Člani žirije so vabljeni, da pridejo danes ob 20. k zbiranju slik za Debrečin. Drugi in zaključni sestanki žirije bo v soboto 1. jun. V torek slikovna kritika, v petek običajni članski večer, v nedeljo izlet.

dober, trden kmet na svoji precej obširni domaciji, ki bi se ji že kar lahko reklo grunt. Pridno je delal od zime do jeseni, sejal, da je potlej spet zel rumeno pšenico s širokih njiv. Popravil je hišo svojega očeta, postavil nov hlev, napeljal vodo po pravi poti, poskrbel se za to in ono, poplaval dolgeve s priganim, tako rekoč od ust odtriganim denarjem, pa mu je še celo

Kaj ni tale sklonjeni, sivolasti starček, ki počasi kreva ob palici čez prag okrajnega sodišča, oče Jakob? Toda, ali se ni močno izpremenil ta čas, odkar je vzel na se breme preužitkarja? Postaran obraz že na prvi pogled ne razodeva srečnih dni odpočitka.

Pred sodnikom stoji in z drhtečimi rokami razgrinja ubožni list.

nekaj denarja se oženil se je nekdaj več rok pri... ime in domacija. Dobil je nasledek sinu, pa še dve hčeri povrh, ki jima je doto odšel in sta se priložili v sosednjo faro. Sin je ostal doma, dedič, bodoči gospodar. Tako je čas mineval, oče Jakob se je že močno postaral skozi leta, sin pa je rasel in dorasel v moča, da sta ga bila vesela oče in mati. To je bilo v dobi sinovega fantovanja. Sin je precej popiljal tiste dni in se motovilil okrog deklet, pa si je oče Jakob mislil svoje. Mlada kri, kaj se hoče! Zdaj naj se iznor, ko je čas. Jaz bom tako kmalu izpregel. Star sem že in kolena mi klečejo. Potlej bo moral resno poprijeti, vzeti bo moral breme odgovornosti in težkega dela na svoje rame. Kaj se hoče, takšna je ta reč! Stari rod odмира in daje prostor novemu, zmerom je bilo tako in zmerom bo, dokler bo grunt stal — in grunt je večni.

Potlej pa se je zgodilo, da je Jakobu umrla žena in življenje na gruntu se je čez noč preokrenilo. Sin je Jakobu naznanil, da se kani oženiti. Prej najbrž niti ni mislil na to reč, pa ga je najbrž deklet pregovorilo pravi čas. Reči očetu, naj ti da posestvo v roke. In poročila se bova. Prigovarjala je še mati, kajti polakomnili sta se lepega posestva, saj jima na zadolženem rodnem domu ni bilo z rožicami postlano. Oče Jakob ni dosti okleval. Domačijo bo predal sinu, naj gospodari, kakor se mu zdi. Če je njegove krvi se mu ne bo streha sesula nad glavo. Šli so k notarju in sklenili pogodbo. Tako in tako. Oče bo imel kot pri hiši do smrti, toliko živil na leto, toliko mleka, toliko jajc, toliko moke in kolon in vsega. Zanečaten sklenjeno. Sin se oženil, mlada je zagospodinjila na svojem novem domu.

Pesmi v prozi

Stoj!

Stoj! Kakršni te vidim sedaj, ostani mi takšna vekomaj v spomin!

Z usten se je odzval poslednji navdahnjeni zvok — oči več ne blešče in ne le skečejo — utripalo obramenjene od sreče, od blažene zavesti tiste lenote ki se ti jo je posrečilo izraziti tiste lenote za katero kakor da iztegnili svoje zmagovalne, svoje onemoglo ruke!

Kakšna svetloba tonila in šetala od sončne svetlobe se je razlila po vseh tvojih udih, po najmanjših gubah tvoje oblike?

Kateri Bog je s svojim božjočim dom odvalil nazaj tvoje razsute k-dre?

Njegov poljub gori na tvojem obrazu pobledelem ko marmor.

Tu je — odkrita tajna, tajna poezije, življenja ljubezni!

Eto je, evo je, nesmrtnosti! Druge nesmrtnosti ni — in te ni treba Ta trenutke si ti nesmrtna.

Trenutek mine — in ti si zopet ščen opela ženska otrok. Toda kaj ti mar! Ta trenutek si postala višja, vzrasla si iz nad vsega prehodnega časnega.

Ta tvoj trenutek se ne bo končal nikoli. Stoj! In daj, da bom deležen tvoje nesmrtnosti, pusti da kane v mojo dušo odsev tvoje večnosti!

Še se bomo bojevali

Kako mare vseh naših malenkost človeka vsa preobraziti. Ves razmišljen sem šel nekod po veliki cesti. Taka stitnja se mi stiskala orsi. Otočnost se me je letla.

Dvignil sem glavo. Pred menoj med dvema vsama velikih t polov je kot streha ubajala cesta v daljavo.

In prelo nje preko same ceste deset korakov od mene je vprašala: »Kaj ti polovim sence na vrsti?« Akala cela vrebela držina okala živčno, zabavno, samozavestno!

Posebno eden med njimi se je tako šopnil in z enim bakom izbežal nenapovedi celotno in predznan človek, kakor da se je pohvalil s samim vragom! Osvobodilec — na konec!

A tačas je vsekdo na nobu krožil in se bnil ki mu je morda usodno p-zet baš tega nezavestnega sanjala.

Potledil sem se nesmišljno, vzravnil se in otočno misli se letel odločilo: smelost, razum voljo do življenja sem sam občutil.

In naj te nad mano kroži moj fantreb. — Tristo rogatih — še se bomo bojevali! PPS

Dva sva v sobi: moj pes in jaz. Zunanji tu strašno burja. Pes sedi pred menoj — in mi gleda naravnost v oči. Tudi iz gledam nitemu v oči.

On kakor da mi hoče nekaj povedati. Nema je brez besed je samera seba ne razume — toda jaz ga razumem.

Razumem, da ta trenutek živi in v njem

pri hiši! V kakšno napoto neki, če sem pa tedne in tedne preležal na postelji zaradi revmatizma, snaha pa niti enkrat ni prišla, da bi mojo izbo pospravila in bi ob njeni hrani moral v resnici že trikrat krkniti. Dekla mi je morala od svojega vsak dan nositi iz svoje volje toliko jedade, da sem vzdržal in se preživel. Potlej sem si izgovoril, da dobim na teden po stiri najstjaje, kadar kure neso, pa sem jih malo videl. »Še jaja bi žri, stariček prekleto,« mi je žugala snaha in še potlej vpila nad sinom. »Stran mi ga spravi, iz hiše ga daj! Jaz ga ne bom trpela! Če ga ne boš ti, ga bom jaz!« Krompir so mi dali, pa toliko, da bi ga še za teden dni ne bilo zadosti, zdaj so mi ga pa tudi odrgali, to se pravi, da mi jedade sploh več ne dajo. Zadnjič enkrat sem prosil sina, naj mi da nekaj dinarjev za tobak, saj sem mu vendar dal ves svoj denar, on pa se nič ne drži tistega, kar sva se zaradi kota pri notarju zmenila. Pa se je snaha takoj vtaknila vmes, češ: »Zdaj mu pa še denar dajaj, staremu. Naj si ga zasluži. Zastonj ga trpimo pri hiši; zdaj bi rad pa še luksuz uganjal na naš račun!« Pa mi je potlej sin vendar dal za tobak, zato snaha ga je ves čas zmerjala zaradi tega. Da je zapravljevec, da mi daje potuho in da naj že krknem. Ali da kanim mar do stotega leta živeti? ... In zdaj prosim visoko sodišče, naj moje pravice užitka tako razdeli, kakor je zapisano v pogodbi. Kajti sicer mi ni več živeti! ...

Tako se odkriva v zaslišanjih, izjavah in izpovedih vsa bridka usoda bednega preužitkarja, ki ga lakomne strasti njegovih najbližjih počasi ugonablja. Zdaj se pravda šele pričena. Poklicana sta sin in njegova žena pred sodnikovo mizo. Oba

tajita in se izgovarjata, češ letina je slaba, davki zmerom večji in otrok je tudi že pri hiši. Dasta očetu, kolikor moreta. Vsi morajo potrpeti in si odtrgavati od ust. Kadar bodo več pridelali, bodo tudi več dali. Oče da samo godrnja in tudi nič ni res, kar izpovedujejo.

»Ja, kaj pa vendar mislijo,« se obregne pred sodnikom žena, oblastna ženska z rokami ob širokih bokih. Njene oči so mrzle in srepe in zmerom malce obokane. »Kaj nemara mislijo, da bodo bog ve kako gosposko živeli na stara leta! Damo jim vse, kar jim moremo dati. Tako je!« Od strani ošine moza z nedvoumnim pogledom in moč pokorno izjelca za njo: »Tako je!«

Toda priče pravijo drugače. Nič ne pomaga izgovarjanje. Pravica se nagiba na Jakobovo stran.

»Še premalo je povedal stari. Tako delajo z njim kakor s pritepenim psom. Zato bom šla pa še danes stran iz hiše. Vse, kar je prav,« pripoveduje dekla, ki jo je življenje pri tujih ljudeh naučilo ločiti resnico od laži. Končna se pregled premoženjskega stanja. Domačija je brez dolga, zadosti dobro žive in letina nikakor ni bila takšna, da bi prikrajšala preužitkarja za en sam kos krompirja, za en sam rumenjak. Sodnik daje pošteno lekcijo grešnikom in razsodi. Pri najmanjši pritožbi bosta najstrože kaznovana z denarno globo, pa tudi z zaporom.

Oče Jakob je zmagal. Pravica je z njim. Živel bo spet človeka vredno življenje. Ali pa se bodo že danes ali jutri človeške strasti spet razdivjale, kajti strašno, vse preveč strašno je pasti v roke zlim, lakomnim ljudem. In človek se v svojem bistvu nikoli ne izpremeni.

L. K.

Modelarstvo se razvija

Dne 5. maja je priredil oblastni odbor Aerokluba v Ljubljani propagandno modelarsko tekmo, katere so se udeležili tekmovalci iz Kranja, Novega mesta, št. Vida, Ježice in iz Ljubljane.

Dve leti je preteklo, ko je bila jeseni 1. 1938 modelarska tekma, ki je še pokazala da je slovensko modelarstvo na najnižji fazi razvoja. Tedaj je nastopilo komaj 20 tekmovalcev. Modeli sami, razen nekaj izjem, so bili začetniški. Vendar se je že pokazal močan vpliv mednarodnih modelarskih tekem za pokal Nj. Vel. kralja Petra II. v Ljubljani. Ta prireditve je vse jugoslovansko modelarstvo usmerilo na novo pot, ki drži v angleško, ameriško in francosko šolo. Po vseh krajih Jugoslavije se je prav tedaj razvila živahna propaganda za to panogo sinjega sporta. V Beogradu je bil ustanovljen z državno podporo tečaj za modelarske učitelje, ki so po končani inštruktorski šoli ponesli svoje znanje v vsej mladini, navdušeni za letalstvo. Tudi pri nas v Sloveniji smo začeli z delom. V vseh večjih mestih so bili ustanovljeni podmladki Aerokluba, katerih glavni smoter je bil širjenje modelarstva in navdušenja za letalstvo. V Ljubljani je bila ustanovljena osrednja modelarska sekcija, katere naloga je bila, da skrbi za smotrni razvoj modelarstva. Njeno delo je popolnoma uspelo. Dne 5. maja je sekcija priredila tekmovalno propagandnega značaja, da se vidi, kakšen napredek je bil dosežen z dvoletnim delom.

Razpisano je bilo nagradno tekmovalno motornih in jadralnih modelov. Pred tekmo je bilo prijavljenih 98 tekmovalcev z različnimi modeli. Zaradi nestanovitnega vremena se je javilo na startu 74 tekmovalcev. Izmed modelov je bilo 8 motornih in 66 jadralnih — torej pozitiven odziv. Tekmovalci, ki ga je z bodrilnim nagovorom otvoril predsednik Aerokluba dr. Orel, je trajalo ves dan. Izvedenih je bilo nad 200 startov. Odlična organizacija sodniškega zbora je poskrbela, da se je kljub nekaterim oviram in velikim navalom zaključilo že pred večerom. Po tekмах so bila razdeljena praktična darila, ki so razveselila marsikatero modelarja in ga izpodobila k nadaljnjemu še bolj sistematičnemu delu.

Rezultati so bili naslednji:

- A. Motorni modeli:**
1. Aleksander Skale, I. drž. realna gimn. 212,5 točk;
2. Ivan Marinček, I. drž. realna gimn. 124,5 točk;
3. Leopold Campa, učiteljske 32,5 točk.
B. Jadralni modeli (visokozmožni):
1. Dragan Kober, I. drž. real. gimn. 297.
2. Anton Smole, št. Vid 264.
3. Aleksander Skale, I. drž. real. g. 190
4. Mitja Leber, Kranj 167.
5. Dušan Škrlep, Ježica 138 točk

Kakšen napredek smo opazili pri tekmovalcih? Začnimo pri motornih modelih. Tekmovali ni riti deset modelov te skupine. Vsakdo, ki bo primerjal število tekmovalnih jadralnih modelov z motornimi, bo opazil veliko razliko. Pri nas je izdelovanje motornih modelov zelo slabo napredovalo.

I v meni taisto čustvo, da ni med nama nobene razlike. Midva sva istovetna. V vsaki izmed naših gori in sveti isti trepetajoči ogenjček.

Smrt prileti. Zamahne s svojim hladnim širokim krilom...

— In konec!

Kdo bo potem razbral, kakšen ogenjček je prav za prav gorel v vsakem izmed naših?

Ne! To ni žival in ni človek, ki izmenjavata pogleda...

To je dvele parov enakih oči, ki so opreduje v družje.

In v vsakem od teh parov, v živili in v človeku — se plaho stiska drugo k drugemu isto življenje.

Življenjsko pravilo

— Ako želite nasprotniku pošteno osoliti življenje in mu celo škodovati, — mi je dejal star prevečan — očitate mu isti nedostatek ali greh, ki ga čutite sami nad sabo. — Nasledujte. In očitajte!

Prvič — bo to družje prisililo misliti, da vi tega greha nimate.

Drugič — more biti vaše negodovanje celo izrenovno. Vi morate izkoristiti očitek lastne vesti.

Ako ste, na primer, odpadnik — očitajte protivniku, da nima prepričanja!

Ako ste sami lakaj v duši, očitajte mu, da je sam lakaj. Lakaj civilizacije. Evrope, socializma!

— Lahko mu tudi rečete: lakaj brez lakajstva! sem pripomnil.

— Tudi to je mogoče — je pritrdil prevečanec.

valo. Vzrok temu je predvsem, da nimamo nobene dobre knjige, ki bi razlagala konstruiranje letedečega motornega modela. Poleg tega se mora vse potrebni material naročiti izven banovine in seveda nikakor ni poceni. Glavna ovira je predvsem draga guma in posebne vrste les, ki se pri nas sploh ne dobi. Dokler kakšno mesto v Sloveniji ne dobi potrebne trgovine, ki bi prodajala modelarske potrebščine, se tudi motorni modeli in sploh modelarstvo ne bo moglo razviti na tisto višino kakor drugje. Ta tekma je za nas opomin naj zastavimo vse sile, da se razširi izdelovanje motornih modelov, ki so v svojem letu mnogo bolj izvirni kakor jadralni. Upamo, da bomo videli na prihodnjih tekmah tudi številnejše motorne modele. Na tekmah sta se pokazala kot dobra motorna modela samo prvo in drugo plastrana, ki popolnoma ustrežata mednarodnim predpisom FAI. Rezultati prvega so zadovoljivi in bi bili brez dvoma boljše, če ne bi bile slabe vremenske razmere. Ostali so po konstrukciji za razred slabši. Izdelava je bila sicer odlična, toda teoretično znanje je bilo slabo. Vsem prizadejim svetujemo, da se poglobijo v študij tehnike motornih modelov, če hočejo, da bodo zadovoljno uživali sadove legega in vestnega ročnega dela. Počitnice bodo nudile dovolj časa, da preiščejo vse napake in se jim v bodoče izognejo.

Velik napredek so pokazali jadralni modeli, kateri so se delili v začetniške in visokozmožne. O prvih nimamo kaj pripomniti. To so majhni modeli, ki jih izdelujejo modelarji začetniki v tečajih. Med njimi se je opazilo mnogo lepih primerov, s katerimi so mali začetniki pokazali, da se bodo kmalu uvrstili med dobre modelarje. V glavni skupini so bili visokozmožni. Tu se je najbolj pokazal napredek našega modelarstva. Na startu so bili jadralni modeli domačih in tujih konstrukcij. Zmagal je jadralni model tipa »Ikarus« domače konstrukcije. Doseženi so lepi časi, zlasti če upoštevamo slabo vreme, ki je zelo vplivalo na rezultate. Modeli, ki so zasedli prva mesta, so bili lepo izdelani. Ves čas se je vodila ostra borba za prvo mesto in šele poslednji starti so odločili. Naši modelarji so pokazali izredno izurjenost in izdelavi. Izpopolniti se morajo samo še v uravnavanju modelov, ki jim dela še vedno dosti skrbi. Drugič morajo modele za tekme pripraviti že mnogo prej, da se ne odlašajo uravnavanje na zadnji trenutek. Poleg tega tudi njim priporočamo, da se dobro seznanijo z letalsko fiziko! Na koncu tekmovalja je startal izven konkurence jadralni model tipa »P. B-6, ki je dosegel najboljši čas dneva 2 m. 20 sekund.

Ob zaključku tekmovalja smo videli, da je naše modelarstvo napredovalo vsaj za en razred. Dveletno delo je rodilo uspeh. Slovensko modelarstvo je dokazalo, da je postalo enakovredno vsem drugim modelarskim sekcijam v državi. Vsem tekmovalcem in modelarjem bi svetovali samo, da poleg teoretiškega dela pazijo tudi na precizno izdelavo modelov; kajti na tekmah se je pokazalo, da dobro izdelani modeli letijo popolnoma drugače kot tisti, pri katerih se pazi samo na to, da je podobno letalu. Geslo vsakega modelarja mora biti doslednost in točnost v izdelavi! Kdor se bo držal tega pravila, bo sigurno dosegel uspeh.

Ker se je zanimanje za modelarstvo zelo dvignilo, bo priredil oblastni odbor Aero kluba v Ljubljani prvo tekmovalno letetič modelov za prvenstvo Slovenije. Tekmovalne bo jesen in bo datum pravočasno objavljen v okrožnicah in dnevnikih.

MALI LEKSIKON

Miši

En mišji par se razplodi v enem letu na 360 miši. Teh 360 miši pokrade in požre v enem letu 18 centov žita. Hišna miš se plodi še hitreje: v enem letu par na 480 miši. Ker požre ena miš okoli 1,8 kg slanine na leto, je ugonobe 480 miši okrog 850 kg! Kar velika je škoda, ki jo povzroča grobne miške narodnemu gospodarstvu, da ne omenjamo škode, ki jo povzroča na ženskih živcih.

Konjska sila

Čisto jasna adeva: en konj razvija s svojim delom eno konjsko silo, si mislijo premnogi. To pa ne drži. Različne pasme konj — različna moč in odpor. Konj ne vleče ves dan kakor stroj, ampak tudi počiva. Konj napravi s svojim resničnim delom le okrog šestino konjske sile. Kaj je torej ena konjska sila? To je napor ali sila, ki dvigne 75 kg v 1 sekundi 1 meter visoko.

Kadar giganti bijo z železnimi pestmi

Oklopne motorne divizije odločajo srečo v sodobni vojni, a včasih postanejo nevarno dvorezno orožje

Vrsta naših tankov na manevrih

Nemški nauk o bliskoviti vojni, ki se je ravno preteklo dni spet izkazal in obnesel, temelji v velikem delu na tehnični izpopolnitvi tankov, bojnih voz, ki so jih prvi spravili na fronto Angleži leta 1917. In ki so se izkazali za izredno dobro sredstvo pri razdiranju sovražnih ovir in pregrad, njihov prvenstveni pomen pa je v tem, da za njimi varno prodirajo večje enote pehotne vojske. To je bil v svetovni vojni edini namen tankov, posledaj pa se je uporaba tankov izkazala za uspešno tudi v drugih ozirih.

Hrana, surovine in tank

Lotila se jih je nemška vojska znanost ter jim odredila ne samo krajevne naloge, marveč tudi taktične prijeme velikega obsega, na katerih je lahko zgrajen ves strateški načrt napadalca. Država, ki v svoji notranjosti nima dovolj surovin, neobhodno potrebnih za vojevanje, in ki ji sovražnik do neke mere zapre dobavo teh surovin iz drugih držav, mora misliti na to, kako bi čimprej in čim uspešneje zaključila vojno, preden se prične čutiti in kazati pomanjkanje izvestnih surovin, ki so v nekem oziru celo važnejše od same prehrane. Dočim je pri živilih mogoče za krajši čas zmanjšati obrok, ne da bi bila bistveno in takoj prizadeta udarnost vojske, mora vojna tehnika imeti vsa sredstva v dovoljni količini, sicer takoj zaostane za neprijateljem.

Pojava tankov in njih uspehi so seveda takoj postali predmet skrbnega proučevanja stratežev in vojaških taktikov tistih držav, ki so po svojem položaju podvržene možnosti učinkovite gospodarske blokade. Nemški vojaški teoretiki so spoznali, kolike važnosti je za Nemčijo ta novi način vojevanja, kjer ima glavno besedo tehni-

nata ni mogla več do živega. S tem bi se vojna zavlekla v nedogled in odločena bi bila nekako avtomatično v prosep onega, ki ima na razpolago vire vsega sveta, proti onemu, čigar viri so omejeni.

Zato je razumljivo, da se je ravno nemška vojaška znanost oprijela misli bliskovite vojne. Ta bi morala krotiti vse one države, ki bi bile pripravljene, stopiti v blokadni obroč, dočim bi na zapadu sprčo silnih utrd vladalo stanje kronične vojne, nekaka večna stražna služba. V takem položaju vzdrži lahko dolgo časa tudi oni, ki nima v svoji državi vseh za vojevanje potrebnih surovin. Pogoj pa je seveda, da ne dovoli, da bi se okoli njega sklenil obroč neprodne blokade. V sedanjih fazi vojne se je to že doseglo in videli smo, da je Nemčija ravno s svojimi motoriziranimi divizijami razbila blokado na vzhodu in si poskusila odpreti pot ne samo do hrane, marveč morda tudi do petroleja, kar je še važnejše...

Peslanstvo oklopnih divizij

Kakšna je taktika oklopnih divizij? Zastopniki bliskovite vojne so predvsem zavrgli oni šablonski način napada, ko se je vsako podjetje najprej pripravilo s topniškim obstreljevanjem. Pravijo, da ta okorni starinski način ni nič drugega kakor opozorilo sovražniku: »Bodite pripravljeni, ko neha topništvo, gremo v napad.« Bliskovita vojna z motoriziranimi enicami pa ima predvsem značaj presenečenja. Nje napad se mora izvršiti iznenada, brez opozarjajočega streljanja in šuma, če se le da, ponoči. Sestav oklopne divizije pri podjetjih je naslednji: najprej pride izvidniška skupina motokiklistov in avtomobilov, opremljenih s strojnimi, nato jedro iz 375 tankov težje in lažje vrste, ki

hibno zvezo s četami na levo in desno. Nov napad motorizirane divizije, ki je medtem v ozadju skozi odprta vrata dobila dovolj goriva in maziva, je drugi dan ponovil isto igro s še večjim uspehom.

To izkustvo je vojaškim taktikom že znano, napravila ga je poljska vojska z oklopno motorizirano divizijo iz Linza. Poslej velja pravilo, da so pod pritiskom oklopnih sil fronta ne sme zapogniti na znotraj, marveč je treba zadelati odprto vrzel, bržko zgrme mimo jekleni veliki in preden prodor zasedejo pripravljeni sovražni bataljoni. Moment presenečenja je dosegel svoje in odslej bodo morali taktiki in strategji iskati drugih prijemov in iznajdljive glave jih bodo gotovo tudi našle.

Moment presenečenja je prišel na vsej fronti do veljave pri napadu Nemcev na Poljsko. Bil je proučen do najmanjše podrobnosti in se je tudi odigral točno po programu, z edino izjemo omenjene linške oklopne divizije, ki je pokazala vso slabost, neokretnost in nezmožnost jeklenih edinic, kadar jim ne sledi pehota. Ne samo, da je sovražnik onemogočil poljsko mobilizacijo v kali, da ni naletel na čvrsto zgrajeno obmejno utrdbo, marveč je celj lahko že prvi dan uničil vse poljsko letalstvo, ki ni bilo mobilizirano in ni imelo niti pilotov niti pogonskih sredstev. Izkustva, ki so jih Nemci posledj imeli v

zračni borbi, ne dajejo mnogo nade, da bi se še kje posrečil tako temeljiti razgrom zračnih sil. Pač pa so letala učinkovito uporabljali pri pripravljanju in izvedbi tankovskih napadov.

Tvegan je oklopni napad

Napad z velikimi masami kopnih in zračnih motoriziranih čet pa je zelo tvegan in opasen za onega, ki nima doma izdatnih virov prepotrebni pogonskih sredstev. Kombinirani napad oklopnih divizij in letalstva potroši tako silne množične zaloge, da izrpa najboljše zaloge in rezerve. Če tedaj napad nima končnega uspeha, so za kasnejše mesece vsi jekleni giganti gola ropotija brez vrednosti, dokler se ne morejo obnoviti zaloge pogonske tekočine. Iz tega nam ni jasno, zakaj se zavezniki niso z enako vneto poslužili tankov, zakaj niso proučili vseh možnosti obrambe proti njim ter svoje vojske izvežbali za njo. Časa za to in izkustev so imeli dovolj. Strahovito debut motoriziranih divizij v poljski vojni bi bil moral zavezniške vojaške kroge prisiliti, da se prav podrobno posvetijo te vrste borbi. Zdi se, da vlada v visokih krogih zavezniških strategov nepojmljiva averzija proti uporabi sodobnih tehničnih sredstev, kajti to poglavje je po vsem videzu pri njih ostalo popolnoma neproučeno in neobdelano. Človek se nehoti spomni, s kako nejevoljo so se strategji v minuli vojni uklo-nili splošni zahtevi po uporabi prvih tankov. Ta odnos do motoriziranega orožja se pri zapadnjakih po vsej priliki ni mnogo izpremenil, kar dokazujejo dogodki na francosko-belgijskem bojišču. V tem oziru so Nemci silno pretekli svoje nasprotnike, zato žanjejo zdaj uspehe svoje prednosti.

A. Z.

Poškodovan original

Po

zraka

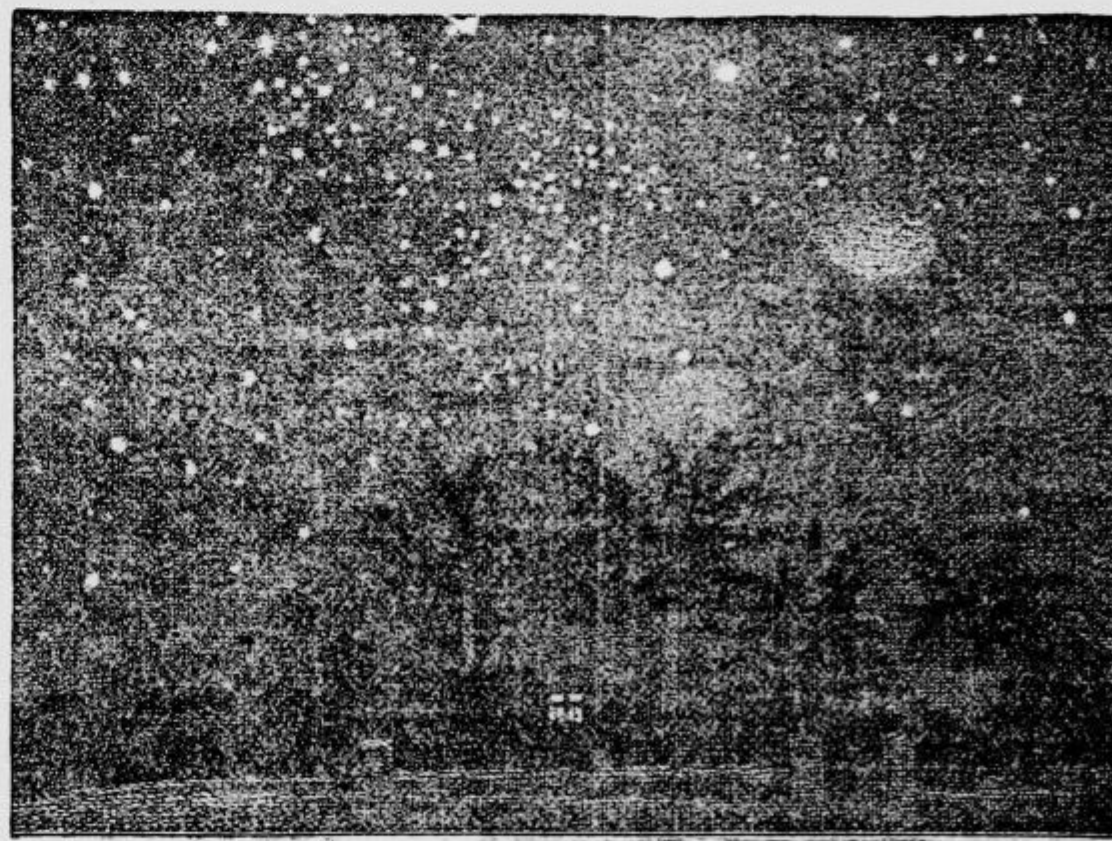
ebo

...skrivnosti, ki jih nikoli ne razoralo človeško oko

V jasnih zimskih nočeh smo videli svetlo zvezdo Sirius, ki jo je marsikdo imel za Večernico. Sirius je ogromno sonce, dvajsetkrat svetlejšo od našega. Če bi se ta orjak neko jutro pokazal na vzhodu od soncu, bi bilo slednje proti njemu neznatna zvezdica, kakor jih vidimo brez števila na nebu v jasnih nočeh. V nekaj trenutkih bi na zemlji vse zgorelo in bi vsa živa bitja takoj oslepela. Pa ni neposredne nevarnosti za kaj takega. Zvezde nepremičnice (stalnice) so zelo daleč in med temi neštevilnimi nebesnimi telesi nam je S. Rius najbližje sonce, sosed našega sonca. Od naše zemlje je oddaljen devet svetlobnih let.

zvezdo stalnico znaša okrog deset svetlobnih let, ali je, drugače povedano, 600.000-krat večja od razdalje zemlje od sonca, ki znaša »samo« 1½ milijona kilometrov. Glede na to bi bilo naše sonce, če bi bilo od nas enako oddaljeno kakor Sirius, 600.000-krat manjše, kakor ga vidimo danes.

Tako nam postane počasi razumljivo, da so tiste brezštevne zvezdice, ki migljajo na nebu, v resnici neštevila sonca v vse-mirju. Pa to ni vse. Nekatera teh sonc so tako velika, da je naše proti njim — samo neznaten atom! Sonca take velikosti, kakor je naše, ne moremo videti s prostim očesom, če je oddaljeno par desetih svetlobnih let. Če bi bile torej ostale zvezde

Noč na otoku Južnega morja

Razdalje in velikosti

Leto dni našega računanja je časovni odsek, ki ima 365 dni ali 31.500.000 sekund. Toliko časa potrebuje naša zemlja za enkratno pot okrog sonca. V vsakdanjem življenju življenju vsekakor rečemo, da je kraj A oddaljen pol ure od kraja B. Ali »pol ure« more v vsakem posameznem primeru predstavljati razne daljave: s kolesom prevoziš v eni uri 10 km, z avtomobilom 40 in več, z letalom par 100 km na uro! Svetlobno leto pa je pot, ki jo na- pravi svetloba v enem letu. Svetloba ima hitrost 300.000 km na sekundo, nekaj stotičkrat večjo od točkovske krogle! Preden steješ do dve, obide svetloba že sedem in polkrat okrog ekvatorja, kjer je naš planet »najdebelejši«.

Leto pa ima, kakor povedano, 31.500.000 sekund. Če hočemo dobiti svetlobno leto, moramo 31.500.000 pomnožiti s 300.000, naka dobimo častljivo število s 13 mesti. V enem svetlobnem letu bi torej s hitrostjo svetlobe dospeli 9.450.000.000.000 km daleč. Povprečna razdalja med eno in drugo

tako »majhne« kakor je naše sonce, bi bile noči puste in temne, brez neštetihi migljajočih zvezdic.

Rimska cesta

Rimska cesta prodira kakor svetlobni žarek skozi vse-mirje in je sestavljena iz svetlobe neštevilnih sonc, ki so silno daleč in jih ne moremo s prostim očesom razbrati. Toda v Rimski cesti ne morejo niti teleskopi niti občutljive fotografske plošče razrešiti zvezdne meglice. Oblak zvezd, ki predstavlja Rimsko cesto, zaznamuje sme- ti, v katerih se premika naš sončni sistem v brezmejnih prostorih vse-mirja. Vendar se zdi, da tvori Rimska cesta krog. Predstavlja namreč, da stojimo na veliki prazni poljani, ki jo pokriva ploščat soj megle in oblakov. Kos svobodnega neba vidimo s katerega koli mesta, če usmerimo pogled naravnost navzgor. Če pa bi usmerili pogled nekam v daljavo, proti koncu megle in naše poljane, bi imeli občutek, da smo obkroženi s krogom megle. Tako je s sončnim sistemom Rimske ceste. Če si

Spomin

»Kdo je vendar, ki v tej pozni nočni uri me budi iz spanja, krtačajo na duri?«

»Jaz, vaš sin. Odprite v hišo mi, o mati, — polnoč bo, jaz moram z vami pokramljati.«

»Janez, ti? Ki jaz sem ti življenje dala, te pred tremi dnevi v boj za dom poslala?«

»Da, o mati! Zdiš prišel je smrti čas, videti želim še enkrat vaš obraz.«

»Kaj, da vidiš me, pobegnil si iz boja? Sram me je, da jaz sem mati tvoja! O, da si proklet, proklet vse večne čase, da si to sramoto si nakopal nase! Le zato, da pljunem vate, bom odprla, a potem ti od sramote bom umrla.«

In odpirati mati hišna vrata gre, iz oči ji teče, grenke padajo solze. Toda glej, nikogar več pred hišo ni — bil je le spomin — le glas iz dna noči.

Sel čez tri dni pa je pismo prinesel, prav tisto, ki pred petimi ga je odnesel. Sinu ga, vojaku je bila poslala, tuja roka tole nanj je napisala:

»Mrtev je. Ne pišite več pisma sinu! Slavo, mati, dolžni smo njega spominu!«

France Lobodika

namesto meglenih kapljic predstavljamo zvezde stalnice in če si naše sonce skupno z zemljo prav tako predstavljamo kot meglene kapljice neke v tej množici oblakov, dobimo razmeroma točno sliko tega, kar imenuje astronomija sončni sistem ali zvezdni sistem Rimske ceste.

Zvezdni otoki v vse-mirju

A to je samo oblak, ki plava v brezmejnih globinah vse-mirskega prostora, v daljavi, v daljavi, ki si jo moramo predstavljati v razmerju vse-mirskih daljav, kjer je še mnogo, mnogo drugih meglic in skupin oblakov v vseh smereh. Vse-mirje se nam predstavlja kakor morje brez obal, z neštevilnimi osamljenimi otoki in skupinami otokov. Rimska cesta, kamor spada naše sonce s svojimi devetimi planeti, je samo eno izmed tistih »zvezdnatih otokov« v milijonih drugih enako nerazumljivo velikih otokih z neštevilnimi sonci.

Kolik pa je premer teh zvezdnatih otokov? Koliko je njihovo, astronomiji doslej znano število? Kolika je razdalja od enega zvezdnatega otoka do drugega? In naposled, koliko so oddaljeni od nas najbolj oddaljeni svetovi, ki jih more še videti teleskop in ujeti fotografska plošča?

Da bi »prepotoval« skozi en zvezdnati otok srednje velikosti, bi potrebovala svetloba 10 do 20 tisoč svetlobnih let. To je 9.450.000.000.000 km pomnoženo z 10.000, kar da v najboljšem primeru najkrajšo pot 94.500.000.000.000 km! Nekaj 100.000 svetlobnih let so oddaljeni zvezdnati otoki med seboj; otoki svetov pa, ki se na fotografijah neba vidijo samo še kot neznatne svetlobne pege, so od nas oddaljene sto do dve sto milijonov svetlobnih let! Otok svetov v veliki meglici Andromedi ima premer okrog 40.000 svetlobnih let. Z golim očesom opazimo na tistem mestu samo

Spiralna megla v ozvezdju Lovskega psa

bledo, raztegnjeno meglico, če pa iztegnemo roko, bi že sama debelina našega prsta zakrila celo Andromedino meglico!

O življenju na zvezdah

Večji del ostalih »Rimskih cest« kaže gotovo določnost in zakonitost v premikanju in obliki. Ti zvezdnati otoki so tudi po obliki zelo lepi in pravilni: v obliki krogle ali sploščenih koles s simetričnimi potezami, bogato in harmonično izdelani. Najlepsi in najbogatejši so otoki spiralnih oblik, ki se opažajo kot tako imenovane spiralne meglice. To so kozmične ognjene osi, katerih iskre predstavljajo milijarde sonc. Čeprav se premikajo s hitrostjo, ki je nekaj tisočkrat večja od najhitrejšega brzega vlaka, je potrebno tem soncem v vrtočavi dirki po nekaj sto milijonov let, da obidejo spiralni krog meglice.

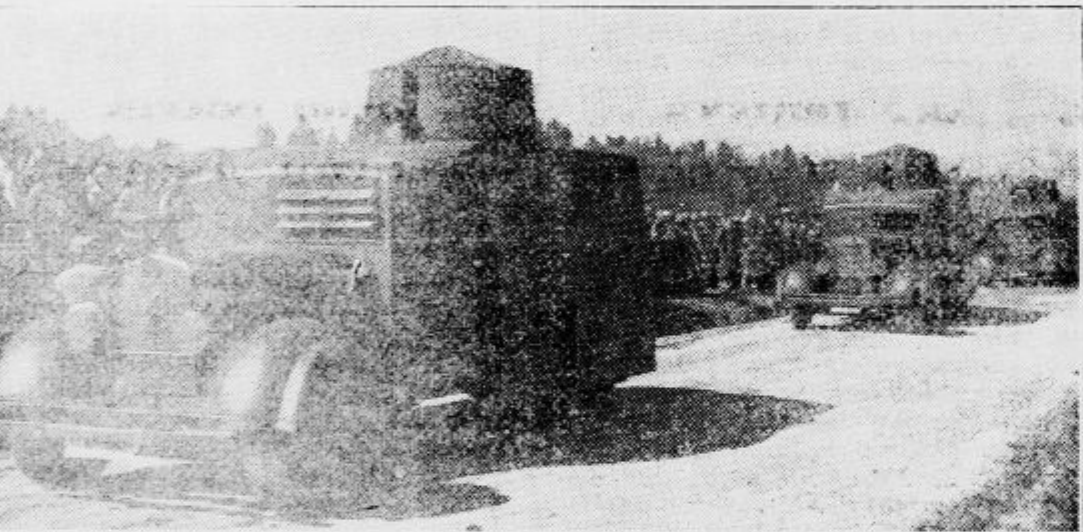
Rimski cesti pa ne moremo prodreti do dna, ker smo sami njen sestavni del. Rimska cesta je verjetno posebno velika spiralna meglica. V vesoljstvu je več takih primerov združenih svetov. Nedvomno je vse-mirje v pravem pomenu besede, ki je izven človeških zmožnosti in dosegljivosti, v resnici tisto, kar so imenovali stari Grki z besedo Kosmos: urejena, organsko povezana enota.

Na vprašanje, ali je samo na naši zemlji organsko življenje, moremo odgovoriti samo tako: če je vse-mirje v celoti s svojimi bilijoni trilijski sonci enotnega porekla in sestave, če so torej vsi svetovi samo ena nedoumljiva številna »družina iste krvi in mesa« — zakaj bi morala biti prav naša zemlja tisti privilegirani atom, na katerem se je razvilo življenje v tem brezmejnem morju? — Mogoče nas prav zdaj opazuje skozi ogromno lečo s kakšnega drugega planeta živa bitja in se pomilovalno smejejo naši najnovejši vojni moriji.

»Mirja« ožuljena

»Namen ilirizma je bil vselej zedinjevanje južnoslovanskih dežel in narečij, dasi se je kazal v različnih podobah. Prešeren je odobral ilirsko idejo v načelu, a ji nasprotoval v praksi, ker so se Hrvatje premelo ozirali na slovansko narečje. Ilirizem pomenja združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov. Če Avstrija ne bo imela smisla za potrebe časa in svojih narodov, potem ilirska ideja ne bo zamrla, pač pa postane nje nositeljica nemesto velike Avstrije mala Srbija, ki bi bila ravno zaradi te oživljajoče ideje nevarna Avstriji.«

(Slovenec, 1. 1942.)

Kolona naših oklopnih avtomobilov

ka. Nemška industrija je tako razvita, da lahko izdela velike množice teh jeklenih orjakov, obenem pa ima nemška vojska dovolj človeškega materiala, ki ume izvršno rokovati s stroji. Tretji pogoj je dovoljna množina goriva in maziva, ki ga v velikih množinah trošijo jekleni gorostasi.

Nemcem gre prvenstvo, da so prvi v velikem obsegu v svojih strateških računih uvedli smotno porabo oklopnih motoriziranih čet. Slednje so železna pest, ki naj predre nasprotnikove vrste ter na široko odpre vrata v notranjost sovražne dežele. Na manevrih leta 1934. je nemško poveljstvo do najmanjše podrobnosti proučilo možnosti tega orožja in naslednje leto se je nemška vojska sistematično oboroževala v tem pravcu, dokler ni imela na razpolago celih motoriziranih in oklopnih divizij.

Večna in bliskovita vojna

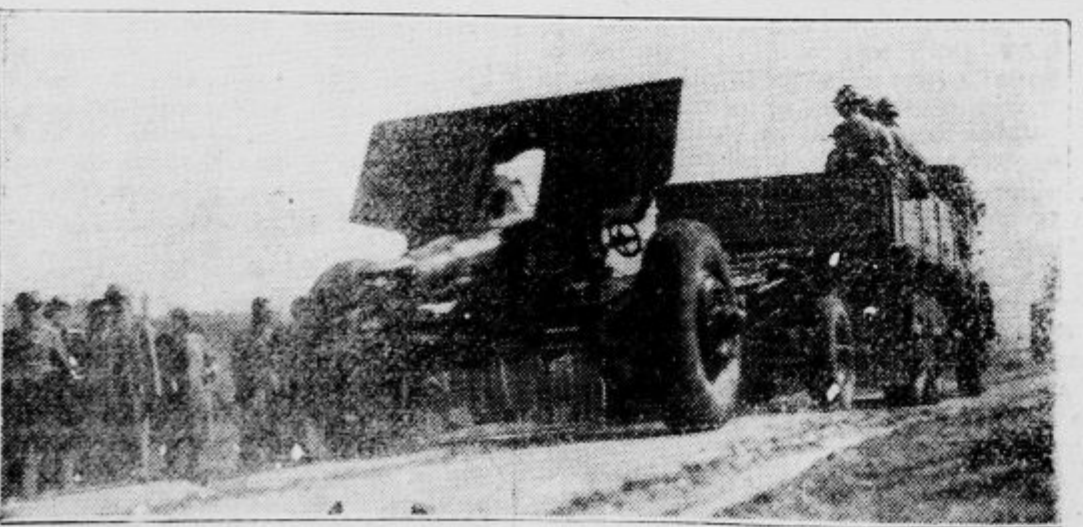
V svetovni vojni, ko sta si toliko let stali nasproti dve vojski in svojih strahovitih obrambnih črtah, so se napadi še vedno vršili na ta način, da so se pošiljali proti utrjenim linijam stotisoči, ki pod morilnim ognjem branilcev čisto niso mogli prodreti preko žičnih ograj. Določil so se pri tem človeški življenja, dočim uspeh ni bil v nikakem razmerju z izgubami. Na zapadni fronti so se zadnja tri leta svetovne vojne vrstili drug za drugim — z obeh strani — napadi, ki so stali po stotisoče človeških življenj, ne da bi bilo to neposredno odločilo izid vojne. Sprčo razvoja topništva in izumov novih silnih razstrelil se je moralo fortifikacijsko delo povsem preusmeriti. Utrdbe so popolnoma izginile z lica zemlje in se zarile globoko pod zemljo, kjer jim najjačja gra-

jim sledi rezerva 130 tankov. To je ona železna pest, ki mora prodreti sovražnikovo črto. Za »pestjo« pridejo trije bataljoni pehote na tovornih avtomobilih in na motokiklih. Tem sledi motorizirano topništvo — 24 topov kalibra 105 mm. Napad, ki se vrši na ta način, mora po mnenju teoretikov pogaziti in streti neprijatelja. Praksa pa je pokazala, da včasih tudi neprijatelj lahko popolnoma pobije tako divizijo.

Oklopne divizije morajo računati z dvema nasprotnikoma: s tanki druge strani in protitankovskimi topovi. Zato mora v bliskovitem napadu sodelovati tudi letalstvo, ki ima glavni namen, da z bombami obmetava sovražne tanke in njegovo protitankovsko topništvo. S tem naloge letalstva seveda niso izčrpane. Vsako letalo, pravi nemška doktrina, je letetop, ki obstreljuje sovražnikove tanke, kolodvore, mostove in zbirališča vojske, širi pa seveda preplah tudi na civilno prebivalstvo. Veliko pripomore k uspehu napada, — v zaledju izzove paniko in nered.

Kadar železna pest udari v prazno

Tako pravi teorija. Zgodilo se je v praksi, da je napadeni takoj po predoru sklenil svojo linijo, zadržal sovražno pehoto in železna pest je udarila v prazno. Oklopna divizija je grmela dalje, dokler ji ni pošlo gorivo, naka je ostala na mestu in bila popolnoma uničena. Kjer pa je napadenec, zbehan pod pritiskom železne pesti, zakrivil svojo fronto na znotraj in se umaknil do točke, kamor je prodrla v prvem navalu železna pest, tam je bil na slabšem: izgubil je teren, povečal s krivuljami fronto in onemogočil brez-

Motorizirana težka artiljerija

štiri finalne tekme za prvenstvo SNZ

Včeraj se je začelo zaključno tekmovanje v domačem prvenstvu, v katerem so kot prvi zmagali ČSK, Železničar in Maribor, medtem ko je med Amaterjem in Kranjem ostalo neodločeno

V domačem prvenstvenem tekmovanju se je začel finalni boj za naslov letošnjega nogometnega prvaka Slovenije. Izmed 19 prvotnih moštvev z vsega območja SNZ se jih je v finale plasiralo 8 in danes je teh 8 moštvev nastopilo v prvem kolu na štirih tekmah v Ljubljani, Mariboru, Celju in Trbovljah. Ker se to tekmovanje razvija po dvojnem pokalnem sistemu, bodo ti kandidati prihodno nedeljo igrali še povratne tekme v krajih moštvev, ki so danes gostovali, potem pa bodo prvi štirje morali dati slovo nadaljnji konkurenci. Danes torej še ni bilo nikjer nobene odločitve, vendar pa pomeni vsak zmagal doberen kos poti do končnega uspeha in vstopa v semifinale, vsak poraz pa kajpa obratno...

Pare za današnje tekme je določil žreb tako, da so Čakovčani igrali proti Marsu, Jeseničani proti Železničarjem, Kranjčani proti Trboveljčanom in drugi mariborski zastopnik, ISSK Maribor, proti celjskemu Olimpi. Največ naskoka za prihodnjo nedeljo so si zagotovili Železničarji, za njimi ISSK Maribor in potem še ČSK, medtem ko je partija v Trbovljah ostala remis in bo torej za ta dva nasprotnika odločilna sama nedeljska tekma v Kranju. Kolikor se more soditi po številkah, kažejo vsa znamenja, da bodo mariborski klubi v tej zadnji fazi letošnjega prvenstva imeli odločilno in bržkone tudi zadnjo besedo.

Pri tej priliki ne moremo iti preko ugotovitve, da je to finalno tekmovanje vsaj v današnjih tekmah pokazalo dve slabi strani, in sicer skromen nivo našega vrhunškega nogometa in pa stalno padanje zanimanja občinstva. Zdi se, da res niso brez podlage obupni SOS klici, ki jih zadnje čase z raznih strani slišimo zaradi saniranja našega nogometa. Da le ne bo prepozno!

ČSK : Mars 4 : 2 (2 : 1)

Na igrišču Ljubljane sta se danes popoldne pomerila v finalni prvenstveni tekmi Mars in ČSK iz Čakovca. Komaj nekako 100 gledalcev je lepa sončna nedelja privabila na igrišče, pa še ti so bili priča prav skromne igre obeh moštvev. V njej je predvsem edini predstavnik Ljubljane v tem tekmovanju žal ponovno dokazal, da gre pri nas nogometni sport rakovo pot. Igra je bila v prvem polčasu še precej živahna in domači so imeli nešteto prilik za uspeh, toda pred zaključno akcijo je napad vselej odpovedal. V drugem delu igre so gostje zaradi slabe igre domačih kar zaslužen dosegli prav lep uspeh, čeprav v splošnem tudi oni niso mogli pokazati bogve kaj.

ČSK je nastopil v postavi: Del-Maskio, Vampin, Vaš, Vaser, Sever, Mekovec J., Mekovec Fr., Takač, Vuković, Benko, Gavez.

Moštvo ni pokazalo igre, ki bi nas razveselila in reči moramo, da danes Čakovčani niso pokazali še daleč kaj, ki smo ga bili pri njih vajeni še nedavno tega. Obramba je še najboljši del moštva; srednja vrsta se ni izkazala, napad pa je zaigral dobro le v polju, pred golom je bil pa vse premalo odločen.

Mars je postavil za to tekmo naslednjo enajstostorico: Zavrl, Ban, Trček, Rakušek, Zupanc, Gvardjančič, Piskar, Avsec, Zigon, Prijatelj, Dobrič.

V moštvo Marsa zadnje čase nekaj ni v redu in zato izgubila igro za igro. Tudi v današnji igri je moštvo kot celota skoraj popolnoma odpovedalo in priznati mora celo, da je poraz čisto zaslužen. Obramba in krilci so vso igro vse preveč »plavalili« ter tako ni nič čudnega, da tudi v napadu ni šlo nikamor. Zigon se je trudil, da bi povezal posamezne dele, toda ves trud je bil zaman. Ker ostali niso pokazali prave volje in smisla za borbo. V povratni tekmi na vročih čakovskih tleh takšno moštvo seveda ne more računati na uspeh.

Kratek potek

V prvem delu igre je Mars pred golom gostov precej nevaren, toda strelci imajo slab dan in tako v 20. min. po Vukoviću doseže ČSK prvi gol 1 : 0. Gol ima na vesti Zavrl, iz izrazito slabim dnevom. V 23. min. Mekovec ostro strelja in že je 2 : 0. Mars je v napadu in v 37. min. iz enajstostorice, ki jo strelja Avsec, zniža na 2 : 1.

V drugem delu Mars precej opusti in tudi gostje ne kažejo posebne volje, tako da postaja igra skoraj dolgočasna. Sledeči v 16. min. Benko zviša na 3 : 1 in v 42. min. isti igralec dvigne še na 4 : 1. Minuto pred koncem Marsu uspe iz prostega strela drugi uspeh, takoj nato pa je tudi konec te vse prej kakor tekme za naslov najboljšega nogometnega kluba v Sloveniji. Sodil je g. Macoratti.

Železničar : Bratstvo 6 : 1 (3 : 1)

Maribor, 26. maja. Za današnjo prvo finalno tekmo SNZ med Bratstvom z Jesenic in domačim Železničarjem, ki je bila na Železničarjevem stadionu, ni bilo mnogo zanimanja. Komaj okoli 300 gledalcev je prišlo na igrišče, da bi videlo moštvo domačih v borbi z Jeseničani, ki so na glaslo kot dobri nogometaši. Toda oni, ki so prišli, so bili zelo razočarani, zlasti nad igro gostov, ki so igrali samo pol ure, potem pa klonili in se morajo zahvaliti samo odličnemu vratarju, ki jih je rešil dvoštevilčnega poraza.

Kljub zasluženim zmagi pa danes tudi Železničarji ni zadovoljili, ker je moštvo igralo brez pravega elana in ambicije. Zlasti do odmoru je bila enajstostorica zelo raztrgana in je nabijala žogo tiavendan brez pravega cilja in haska. Neoporeno je bilo tudi to, da so domači prevzeli visoko igro gostov, ki jim absolutno ne leži. Ko so potem v drugi polovici igre spet začeli z nizko kombinacijo, je stroj spet funkcioniral in si je napad ustvaril nešteto lepih pozicij. Ta kvintet je potem tudi dobro streljal, ven-

dar pa je jeseniški vratar, ki je bil zelo zaposlen, branil vse, kar se je količkal dalo braniti. Najboljše orozje je imel Železničar v dobro razpoloženi krilski vrsti, medtem ko je bila ožja obramba zelo nesigurna. To velja zlasti za vratarja, za katerega je prava sreča, da nasprotniki med seboj niso imeli odločnega strelca. Napad je zadovoljil samo za trenutke. Napak je bilo, da se je vse preveč igračk in driblal in tako dopuščal, da je nasprotnik v odličnih trenutkih lahko zbral vse sile v obrambi. Zato je tudi domačim marsikateri lepa prilika spravala po vodi. Kljub vsem tem slabim stranem pa je Železničar v vsakem pogledu prekašal goste.

Bratstvo je imelo najslabši del v krilski vrsti, ki je v glavnem tudi kriva, da je moralo moštvo zapustiti Maribor s tako visoko razliko golov. Šibko zasedbo so imeli gostje tudi v napadalni vrsti, ki ni mogla pripraviti nobene akcije tako dovršeno, da bi se dal po njej napraviti zaključek s strelom na gol. Zaradi tega je razumljivo, da Bratstvo kljub enakovredni igri v polju do odmoru ni moglo doseči več kakor častni gol, pri katerem je potem tudi ostalo. Tudi je bila napadalna petorica skoraj zmerom navezana sama nase, ker se je krilski vrst preveč udejstvovala v obrambi. Taktično narobe sta igrala tudi oba branilca, ki sta se vse preveč zadrževala pred vratarjem.

Velike borbe ta današnja tekma ni prinesla. Potekala je sicer temperamentno, v glavnem pa se je odigrala v polju. Posebnih fines ni v tej igri pokazalo nobeno moštvo; to je bila pač tekma z vsemi značilnostmi lova za točkami in goli. Ne glede na to pa je minila fair razen enega samega incidenta, ki ga je zakrivil jeseniški igralec Razinger. Razen enajstostorke za kaznen, ki jo je Železničar streljal, je moral zaradi tega v 28. min. drugega polčasa tudi predašno zapustiti igrišče.

Goli so padali po temle vrstnem redu: v 9. min. Ronjak, v 16. min. Turk, v 19. min. Janežič in v 27. min. Turk do polčasa, nato pa so domačini zadeli v gol še trikrat, in sicer Standač v 11., Pocač v 16. in Lešnik v 19. minuti.

Tekmo je sodil domači sodnik g. Kopic.

V predtekmi je mladina Železničarja v prijateljski tekmi zmagala nad mladino Maribora s 4 : 1.

Maribor : Olimp 3 : 0 (1 : 0)

Celje, 26. maja. V finalni prvenstveni tekmi SNZ z Olimpi je moštvo ISSK Maribora danes popoldne zaslužen zmagalo na Olimpijem igrišču v Gaberju.

Gostje so v tehničnem pogledu znatno prekašali domačine. Njihov napad pa je bil pri vsem tem vendarle premalo odločen, medtem ko sta se dobro uveljavili obramba in krilski vrsta.

Olimp je igral pošteno, imel pa je smolo, da je bilo njegovo desno krilo že sredi prvega polčasa poškodovano, tako da je moralo oditi z igrišča in je morala enajstostorica vse ostale čase igre odigrati samo z 10 ljudmi. V obeh moštvih je bilo nekaj rezerv.

Igra je bila živahna od vsega početka. Akcije so se menjavale na obeh straneh, toda žoga ni šla v mrežo, ker sta obe obrambi dobro čistili. V 36. min. je M. izvedel lepo akcijo in Vodeb je iz neposredne bližine potisnil žogo v mrežo, 1 : 0.

Slavija vodi, BSK je drugi

Po večerajšnjih zmagah Gradjanskega in Slavije ter porazu BSKa je Slavija spet na prvem mestu v tabeli

Državno prvenstveno tekmovanje v nogometu gre zelo naglo h kraju. Danes je bilo na sporedu že prvo povratno kolo, kar pomeni, da bomo po štirih terminih — ali natančneje dne 16. junija — že imeli novega državnega prvaka.

V današnjih treh tekmah — kakor nobeno nedeljo — tudi ni ostalo brez senzacije. To pot je zanjo poskrbela beograjska Jugoslavija, ki je svojemu večnemu rivalu BSK-u odnesla, čeprav z najtesnejšim rezultatom, obe točki in ga tako spravila spet ob vodstvo v tabeli. To pomeni, da bo moral zelo paziti, da mu ne bo sarajevska Slavija, ki se kar ne da ustaviti na svoji poti od zmage do zmage, navsezadnje še odnesla najvišjega naslova. Ostali dve tekmi sta se končali z zmagama obeh favoritov, vendar je sarajevski izid nekoliko tesen in ga je Haška šteti v čast, ne glede na to da v dosežanih šestih tekmah še ni mogel zabeležiti nobenega uspeha.

Do prihodnje nedelje, ko se bo to tekmovanje spet nadaljevalo s tekmami med BSK-om in Gradjanskim v Beogradu, Slavijo in Jugoslavijo v Sarajevu ter Haškom in Hajdukem v Zagrebu, je stanje prvenstvene tabele naslednje:

Slavija	6	5	0	1	9 : 4	10
BSK	6	4	1	1	11 : 6	9
Gradjanski	6	4	0	2	17 : 7	8
Jugoslavija	6	2	1	3	8 : 12	5
Hajduk	6	1	2	3	11 : 13	4
Hašk	6	0	0	6	5 : 19	0

V naslednjem kratko o tekmah:

Gradjanski : Hajduk 4 : 2 (2 : 2)

Zagreb, 26. maja.

Za današnjo državno prvenstveno tekmo med Gradjanskim in Hajdukem je bilo prav za prav malo zanimanja, saj se je zbralo na igrišču Gradjanskega samo okoli 2000 gledalcev. Ta slabi obisk na tekmi gre predvsem na račun krasnega vremena, ki so ga Zagrebčani izrabili deloma za izlete, deloma pa za otvoritev kopalne sezone na Savi.

Gradjanski je nastopil brez Glaserja in

Maribor je po tem prvem uspehu prešel v lahno premoč, toda rezultat je do konca polčasa ostal nespremenjen. Po repriji je v 4. min. sodnik diktiral enajstostoriko proti Olimpi in iz nje je Kurt povišal na 2 : 0. Mariborčani so postali polagoma gospodarji položaja, vendar ga zaradi dobre Olimpove obrambe niso mogli izkoristiti. Sele v 35. min. je Selinšek po naglem prodoru iz neposredne bližine še enkrat potresel Olimpovo mrežo, 3 : 0. Po tem uspehu so gostje absolutno zavladali na terenu, ker se je Olimp umaknil v defenzivo. Igra je postala nezanimiva in tudi rezultat se ni menjal več.

Sodil je g. Mrdjen iz Ljubljane.

V predtekmi je kombinirano moštvo Jugoslavije premagalo kombinirano enajstostorico Olimpa s 5 : 3 (1 : 3).

Amater : Kranj 2 : 2 (2 : 0)

Trbovlje, 26. maja.

Pred velikim številom športnega občinstva je bila danes tukaj finalna prvenstvena tekma med domačim Amaterjem in enajstostorico SK Kranja.

V prvem delu igre so domačini zaigrali z velikim elanom, ki je bil poplavljen z dvema zasluženima goloma. Po odmoru pa so se pošteno prišli tudi Kranjčani in res jim je uspelo, da so do konca igre nadoknadili izgubljeno in je rezultat ostal neodločen.

Sodil je g. Vebler iz Celja.

Ostale nogometne tekme

Konec juniorskega prvenstva v Ljubljani

LJUBLJANA, 26. maja. Presenetljiva zmaga Hermesove mladine nad enajstostorico Ljubljane. Obe moštvi sta zaigrali zelo živahno in sta tudi v tehničnem pogledu pokazali zelo mnogo. Hermesčani so zmago zaslužili, ker so zaigrali predvsem z večjo korajžjo in boljše voljo kakor pa juniorji Ljubljane. S to tekmo je juniorsko prvenstvo v Ljubljani zaključeno, in sicer tako, da so najboljša tri juniorska moštva Ljubljane, Hermes in Marsa — Mars jun. : Grafika jun. 3 : 1 (3 : 1). Prijateljska tekma kot predtekma prvenstvene tekme med Marsom in ČSK. — Korotan : Svoboda 5 : 2 in Svoboda jun. : Korotan jun. 2 : 2. Dve prijateljski igri na igrišču Korotana.

Bjelovar : Gradjanski ŠK : Varaždinski ŠK 4 : 1 (2 : 0). Finalna tekma za pokrajinsko prvenstvo ZNP.

Zagreb : Železničar : Ferraria 5 : 0 (1 : 0). Tekma za prvenstvo ZNP, po kateri je Železničar postal prvak Zagreba.

Rim : Državno prvenstvo : Venezia : Bari 2 : 1, Juventus : Napoli 2 : 1, Bologna : Liguria 2 : 0, Novara : Ambrosiana, 1 : 0, Lazio : Roma 1 : 0, Milan : Triestina 0 : 0, Modena : Genova 3 : 0, Fiorentina : Torino 3 : 2. — V prvenstvu vodi Ambrosiana z 42 točkami, naslednji dve moštvi pa sta Bologna z 41 in Juventus s 34 točkami.

Slavija vodi, BSK je drugi

Po večerajšnjih zmagah Gradjanskega in Slavije ter porazu BSKa je Slavija spet na prvem mestu v tabeli

Wolff, torej dveh odličnih igralcev, od katerih je vratarja zamenjal junior Singula, ker je tudi rezervni vratar trenutno odsoten. Hajdukoviči so postavili svojo znano pomladno enajstostorico.

Zmaga Gradjanskega je bila zaslužena. »Purgeri« so bili ves čas igre boljši in močnejši nasprotnik, Hajdukoviči pa so se predvsem pokazali kot temperamentni in zelo pošteno igralci, ki pa so v tehničnem pogledu — to velja zlasti za napad, ki ni znal streljati — vidno zaostajali za domačimi.

Prvi gol je padel v 15. min. za Gradjanskega. Antolković je dodal Cimermančiču ta pa je z desnega krila poslal neubranljivo bombo. Naslednji zgoditek je Gradjanski zabeležil v 24. min. po krivdi Hajdukovega branilca Kokeza. Dobilno žogo je hotel ta branilec z glavo polati vratarju, ki pa je bil zaradi čudne parabole usnja prekratak, tako da je tik ob drugo zdknilo v mrežo. Proti koncu tega dela igre so Hajdukoviči, ki jih je bodrilo več sto glasnih Splečnikov, prešli v o-močen izenačenje. V 40. min. je Alujevič poslal naprej Racionkoviča, ta pa je plasiral žogo in že je bilo 2 : 1. Dve minuti kasneje se je v veliki gneči pred vrati Gradjanskega spet polastil žoge Alujevič in iz neposredne bližine dosegel še drugi gol, 2 : 2 sta šli moštvi v kabine.

Po odmoru je Gradjanski takoj v 1. min. spet prišel do vodstva. Lešnik je poslal ostro žogo na vrata, vratar jo je odbil, toda tamkaj je bil Zelen, ki je opravil ostalo. Vratar je zapustil svetilnice in žoga se je mimo njega našla v prazni mreži. To je bilo 3 : 2 za G. V 12. min. je prav za prav tudi po krivdi nerutiranega vratarja padel še četrti gol za domače. Lešnik je žogo vodil sam tik do vratarja, ki mu je prišel nasproti, potem pa je preko njega poslal med drobove.

Tekmo je sodil beograjski sodnik Mika Popović odlično. Njegov lanišnji nastop je bil najzgovornejši dokaz, da imamo pri nas doma nekaj izbornih nogometnih sodnikov, in je popolnoma odveč, če našim klubom za važnejše tekme naročajo sodnike od drugod in jih drago plačujejo za slab posel, ki so ga dozdaj opravljali skoraj vsi, kar smo jih videli.

Jugoslavija : BSK 1 : 0 (1 : 0)

Beograd, 26. maja.

Za današnjo reprizo domačega derbija na igrišču Jugoslavije je morala Jugosla-

vija nastopiti s štirimi rezervami, medtem ko je bil BSK komplet.

Ze od vsega začetka se je videlo, da bodo rdeči mnogo nevarnejši od BSK-ovcev. Obe strani sta imeli že do odmoru nekoliko ugodnih pozicij za strel, toda vse je šlo mimo ali preko golov, ali pa je uspešno posredovala obramba. V 40. min. pa je Jugoslavija vendarle — in sicer čisto zaslužen — prišla do vodstva. Petrović je žogo z desnega krila predložil Panicu, ta je z glavo podaljšal do levega krila Serkova, ki jo je nekaj časa vodil s seboj, potem pa mimo Mrkušića poslal v mrežo. Takoj nato so Dragičevića zaradi hujše poškodbe odnesli z igrišča. V drugi polovici je BSK napel vse sile, da bi izenačil, kar pa mu ni uspelo. Jugoslavija se je z vsemi silami vrgla v obrambo in tako ji je uspela pomembna zmaga, ki je manj koristila njej

kakor pa škodovala vodilnemu BSK-u. Tudi pred koncem je Glisović zagrešil grob incident nad Petrovićem, toda kmalu nato je Jugoslavija dokončno spravila dve dragoceni točki.

Slavija : Hašk 1 : 0 (1 : 0)

Sarajevo, 26. maja.

V današnji igri za naslov državnega prvaka je veljala domača Slavija za velikega favorita. Haškoviči pa so to pot iznenadili z zelo borbena in požrtvovalno igro, tako da so imeli domačini dovolj truda, da so obdržali tesni izid prvega polčasa. Zmagonosni gol je padel že v prvi polovici igre, ko je bila Slavija vsaj še nekoliko močnejša od Haška. V drugi polovici igre sta bili obe enajstostorice enakovredni, vendar so vsa prizadevanja, da bi se rezultat spremenil, ostala zaman.

Nad 60 atletov na startu v Celju

Ilirijan ing. Stepišnik je v klaviru dosegel nov jugoslovanski rekord z metom 51.71 m

Celje, 26. maja.

Atletski sekcija SK Celja je priredila danes na Glaziji velik atletski miting za seniorje in juniorje. Startalo je nad 60 atletov. Posebno številni so bili člani ljubljanske Ilirije in SK Celja, poleg njih pa so nastopili tudi člani Železničarja in Maratona iz Maribora ter Pimorja in Planine iz Ljubljane. Doseženi so bili dobri in tudi prav dobri rezultati. Organizacija je bila glele na veliko število tekmovalcev prav doora. Zanimivim borbam je prisostvovalo lepo število gledalcev.

Rezultati so naslednji:

Tek na 100 m: Juniorji (11 tekmovalcev): 1. preček: 1. Kolenc (I) 12.2, 2. Leban

(Z) 13.3, Urbančič (PI) 13.4; II. preček: 1. Hrovatin (Z) 12.1, 2. E. Petek (C) 13.3, 3. Pfeifer (I) 13.4; III. preček: 1. Hanza (C) 12.2, 2. Bačnik (Z) 12.3, 3. Vilhelm (I) 13.3. Finale: Juniorji: 1. Kolenc (I) 12.4, 2. Hanza (C) 12.6, 3. Hrovatin (Z) 12.7, 4. Bačnik (Z). Seniorji: 1. Čičar (I) 11.8, 2. Vilar (I) 12.2, 3. Kora (M) 12.5, 4. Sodnik (I).

Tek na 1.500 m: Seniorji: 1. J. Glonar (I) 4:24.2, 2. Zerga (C) 4:38.2, 3. Karlin (Z) 5:02. Juniorji: 1. Megušar (I) 4:32.8, 2. Kos (C) 4:40, 3. Habičič (M) 4:46.2.

Tek na 800 m: 1. in 2. Glonar (I) in Mirko (Z) 2:08.9, 3. Podlipce (I) 2:15.

Met kroglice: Seniorji (6 tekmovalcev): 1. Jeglič (PI) 12.46, 2. Lužnik (M) 12.30, 3. Gregorovič (Z) 11.82, 4. Mavsar (PI) 10.72. Juniorji (14 tekmovalcev): 1. Vehar (I) 13.52, 2. Brane (I) 13.26, 3. Stojan (Z) 13.23, 4. Kopač (C) 13.21, 5. Bačnik (Z) 13.06.

Met kladiva (5 tekmovalcev): 1. inž. Stepišnik (I) 51.71 (nov jugoslovanski rekord!), 2. Gušnjak (Z) 41.15, 3. Jeglič (PI) 38.44, 4. Kodre (C) 33.70, 5. Smerdel (M) 31.46.

Tek na 5.000 m (5 tekmovalcev): 1. Franc Reberšak (C) 17:17.6, 2. Klompfer (M) 17:21.6, 3. Perc (Pr) 17:50.

Skok v višino: Seniorji (7 tekmovalcev): 1. Gregorovič (Z) 170, 2. dr. Časny (PI) 170, 3. Lužnik (M) 170. Juniorji (8 tekmovalcev): 1. Brane (I) 175, 2. Dušan (I) 165, 3. Mencinger (I) 160.

Tek na 1.000 m: Juniorji B (6 tekmovalcev): 1. Zele (PI) 2:59.4, 2. Bogdan (C) 3:13.8, 3. Fili (C) 3:17.9.

Skok v daljino: Juniorji (12 tekmovalcev): 1. Leban (Z) 6.08, 2. Bačnik (Z) 6.03, 3. Franček (Z) 5.97.

Štafeta 4 X 100 m: 1. Ilirija I (Čičar, Kolenc, Vilar, Sodnik) 47.1, 2. Železničar 49.2, 3. Celje 50.2, 4. Ilirija II 51.4.

Met kopja (9 tekmovalcev): 1. Mavsar (PI) 53.70, 2. Gregorovič (Z) 44.45, 3. Sodnik (I) 43.80.

Met diska: Seniorji 1. Lužnik (M) 37.67, 2. Jeglič (PI) 36.79, 3. Mavsar (PI) 33.70, Juniorji: 1. Urbančič (PI) 37.29, 2. Stojan (Z) 35.12, 3. Vehar (I) 34.75.

— Ona tanka prečka je zmerom palata na tla, če sem se je le malo dotaknil!

Slovenska teniška zveza bo v Mariboru

Maribor, 26. maja.

V lovski sobi pri »Orlu« je bil danes dopoldne sestanek predstavnikov slovenskih teniških klubov, ki ga je sklical akcijski odbor za ustanovitev Slovenske teniške zveze. Današnjega sestanka, ki ga je vodil g. S. Voglar, so se udeležili zastopniki skoraj vseh teniških klubov s področja dravske banovine. Delegati slovenskih teniških klubov so po stvarni razpravi soglasno sklenili, da bo sedež Slovenske teniške zveze v Mariboru in je bil soglasno izvoljen pripravljalni odbor, ki bo pripravil vse potrebno za ustanovno skupščino, ki bo v kratkem v Mariboru.

Izvoljen je bil tudi odbor, ki je naslednji: predsednik Radovan Sepec, I. podpredsednik dr. Ivo Murko, (Ljubljana), II. podpredsednik Volkmar (Celje), tajnik Srečko Voglar, blagajnik G. Mazl, odborniki: ing. Zdenko Gorjup (Ptuj) in Evgen Betetto (Ljubljana). Nadzorni odbor: mr. Maver (Maribor), inž. Uran (Maribor) in Logar (Ljubljana). — Razsodišče: dr. Bleiweis (Ljubljana), dr. Vahnik (Maribor), dr. Ivič (Celje).

Zastopniki slovenskih teniških klubov so se tudi zedinili, da se izvede prvenstveno tekmovanje ter glede terminov prirejanja večjih teniških prireditvev. Tako bo SK Ilirija izvedla tekmovanje za prvenstvo Slovenije, ISSK Maribor pa večji turnir za prvenstvo Maribora v času Mariborskega tedna. Sledečji so delegati proučili tudi razna druga vprašanja, ki so v zvezi z ustanovitvijo samostojne teniške organizacije v dravski banovini.

R A D I O

Ponedeljek, 27. maja

Ljubljana, 7: Jutrnji pozdrav. 7:05: Napovedi in poročila. 7:15: Pisan vneček veselih zvokov (plošče). — 12: Poskočni naprevi (plošče). — 12:30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13:02: Koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Preobčutljivost telesa (ga. dr. Božena Zajc-Lavrič). — 18:20: Iz Jankovičevih operet (plošče). — 18:40: Mesečni slovnosti pregled (prof. Fr. Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19:20: Nac. ura: Prosvetno delo »Seljaške sloge« (Rudolf Herczeg — Zgb). — 19:40: Objave. — 19:45: Več manire — pa brez zamere (g. Fr. Govekar). — 20: Pevski koncert: gđ. Tea Laboš, pri klavirju prof. P. Šivic. — 20:45: Radijski orkester. — 22: Napovedi poročila. — 22:15: Plesna glasba (plošče).

Beograd 17:45: Narodna glasba na harmoniki. — 18:20: Koncert radijskega orkestra. — 18:40: Narodne pesmi. — 20: Ura Paganinija in Liszt. — 22: Mojstri dirigentske taktike. — Zagreb 17:15: Pevski Vatroslava Lisinskega. — 17:45: Koncert M. Kindije (tenor). — 18: Blanka Runkas poje češke pesmi. — 20: Ura domače glasbe. — 22:25: Plesna glasba. — 23:15: Narodna glasba. — 19: Klavirski koncert. — 19:50: Mezzosopran. — 20: Simfonični koncert. — 22:05: Plesna glasba. — 22:20: Koncert (dela čeških skladateljev). — London 21:35: Paganinijev spominski koncert. — 23: Plesna glasba. — 23:40: Koncert solistov. — Pariz 19:57: Vokalni koncert. — 21

Lepa sokolska manifestacija

Krasen nastop Ljubljanskega Sokola pred 3000 gledalci — Pomemben govor generala Kukavičiča sokolstvu — Navdušene počastitve naše vojske

Ljubljana, 26. maja.

Ob krasnem vremenu ki je bilo kakor naročeno za današnji dan, je priredil Ljubljanski Sokol po dolgih letih spet javen telovadni nastop, ki se je spremenil v veličastno manifestacijo pobratimstva med našo vojsko in sokolstvom. Krasno telovadišče v Tivoliju je privabilo nad 3000 gledalcev, da vidijo uspehe telesne vzgoje v sokolski telovadnici. Poseben poudarek nastopu je dala navzočnost ljubljanske garnizije, ki je prišla pod vodstvom svojih oficirjev med navdušenim vzklikanjem gledalcev na telovadišče. Društvena uprava s podstarostro br. dr. Kandaretom je pri vstopu sprejemala goste. Službeno zadržana komandanta divizije je zastopal brigadni general br. Kukavičič, ki mu je občinstvo priredilo viharne ovacije, bana banki svetnik dr. Orel, mestnega župana podžupan br. dr. Vladimir Ravnihar in sokolsko župo br. Slana. Navzočni so bili tudi zastopniki vseh ljubljanskih in mnogih okoliških sokolskih društev.

Ob 16. uri je godba 40 pehotnega polka zaigrala sokolsko koracnico in na telovadišče so prikorakali z veliko državno zastavo, ki jo je nosila deca, in s praporom Ljubljanskega Sokola članstva, naraščaj in deca (404), da se pokloni državni zastavi. Godba je zaigrala državno himno in v lahnem polnem vetru se je dvignila naša trobojica na jambor, vsa množica pa je stojala počastila ta naš svetli simbol. Po počastitvi državne zastave je stopil pred mikrofonsko starost br. Janko Jazbec in pozdravil brate in sestre, posebno pa zastopnika naše hrabre vojske generala br. Kukavičiča, ki so mu navzočnim ponovno priredili viharne ovacije. Brat starost je v svojem govoru poudaril pomen sokolske obrambnosti v sedanjem času, nato pa izjavil, da bo sokolstvo tudi v naprej ob vsaki priliki pokazalo svojo pripravljenost za obrambo kralja in Jugoslavije z vzklikom Nj. Vel. kralju Petru II. je zaključil svoj govor, vsa množica pa je trikrat navdušeno zaklicala »Zdravo«.

Burno pozdravljen je stopil pred urene telovadne oddelke zastopnik divizionarja general br. Kukavičič in najprej pozdravil zbrane oddelke in se zahvalil za pozdrav. Zastopnik vojske je nato v daljšem govoru poudaril pomen in važnosti sokolske misli za naš narod in slovanstvo. Posebno je izrazil svoje veselje, da more danes zastopati našo junaško vojsko na nastopu najstarejšega sokolskega društva na slovenskem jugu. Brat general je med drugim izjavil, da bosta vojska in sokolstvo korakala vedno po isti poti saj naša vojska čeni delo sokolstva in račun na sokolstvo v vsakem času, kadar bo klical glas na obrambo naše svobode in zemlje. Najlepše pa bo pokazalo jugoslovansko sokolstvo svoje delo na II. vsesokolskem zletu v Beogradu leta 1941 ob zaključku Petrove petletnice, ko bo naš starešina in prvi Sokol v državi prevzel krmlivo države v svoje roke. Jugoslovanska vojska in sokolstvo bosta hodila rami ob rami za obrambo kralja in domovine. S pozdravom mlademu kralju, ki so mu navzočnim priredili viharne počastitve je zaključil general Kukavičič svoj govor in se prijazno rokoval s starostro br. Jazbecom in načelnikom br. dr. Pustikom.

Potem se je zvrstil pester telovadni spored, ki je nazorno pokazal sadove prave sokolske vzgoje v telovadnici. Prve so prikorakale na telovadišče deklice (72), ki so župne proste vaje opravile skoro brezhibno. Za njimi je odlično izvedlo župne proste vaje 68 dečkov. Ko so se ovacije mladim telovadcem polegile, je graciozno izvajalo proste vaje 67 naraščajnic. Nato je bila orodna telovadba članstva na vseh glavnih orodjih, ki je pokazala, da ima Ljubljanski Sokol v svojih vrstah izvrstne telovadce. Odlično so nato uspele proste vaje moškega naraščaja (72) za vsesokolski zlet v Beogradu leta 1941. Prav tako so bile na dostojni višini proste vaje članov (81) za beograjski zlet in so med njimi nastopili tudi bratje, stari rad 60 let. Po članih je 44 članic skladno opravilo beograjske proste vaje, potem pa je zavladalo na telovadišču živahno vrvenje, ko so nastopili vsi mladinski oddelki z igrami in vajami na orodju. Visek telovadnega nastopa sta bili Murnikovi telovadni skladbi Chopinova »Poloneza«, ki jo je odlično izvajalo 32 članov in 8 članic, in telovadni ples na Bizetovo koracnico »Carmen«, ki ga je izvajalo 54 naraščajnikov. Občinstvo je nagradilo telovadce z viharnim odobravanjem.

Ob zaključku so se zbrali na telovadišču spet vsi telovadni oddelki k snemanju državne zastave. Vsa množica je zapela slovensko himno »Hej Slovani«, nato pa je bila zastava spuščena in vsi oddelki so strumno defilirali pred generalom br. Kukavičičem in med petjem »Le naprej brez miru« zapustili telovadišče. Bratskemu Ljubljanskemu Sokolu, zlasti pa vadijskemu zboru naše bratske čestitke k odlično uspelemu nastopu. —at.

Posvet slovenskih učiteljev o stanovskih in šolskih vprašanjih

Slovenskim ljudskim šolam grozi pomanjkanje okoli 500 učnih moči

Ljubljana, 26. maja

Ob izredno lepi udeležbi so se zbrali danes v risalnici gluhoonemnice na Zaloški cesti predstavniki slovenskega učiteljskega telesa. Večera popoldne sta pripravila ves potrebni material upravnih in nadzornih odbor banovinske sekcije JUJ, ki sta se davi korporativno zbrala k posvetu z zastopniki iz vseh šolskih okrajev naše banovine. Značilno je, da je bilo od 34 šolskih srezov odtodno le eno samo okrajno učiteljsko društvo. Uvodoma je pozdravil zbor predsednik sekcije g. Metod Kumelj, ki je izrekel prisrčne pozdrave hitnega gospodarja ravnatelja g. Dermotja in je predstavil tudi službojočega policijskega komisarja.

Predsedniško poročilo

Predsednik g. Kumelj je postal nato obširno situacijsko poročilo. Dotaknil se je obsepnega dvigovanja cen življenjskih potrebščin. Naraščanje cen industrijskih produktov pa posega tudi v življenje organizacije. Proračun je zaradi dviga cen papirja postavljen na glavo. Organizacija JUJ izdaja precej listov, omenjamo: Učiteljsko tovarišstvo, Popotnika, Prosveto. Naš rod in knjige Mladinske matice. Zbor je razmišljal, kako naj bi se omilile razmere zaradi prekoračenja proračuna.

Razmere v slovenski sekciji JUJ so pritrjene in ni opaziti nobenih trenj. Vodstvo organizacije je doseglo na merodajnih mestih, da prepoved zborovanj, ki jih je odredilo notranje ministrstvo, ne bo zadelo JUJ, ki je kulturno stanovska organizacija. Zaradi tega so spet dovoljena zaključna junjska zborovanja. Za počitnice je namenav organizacijski tečaj za društvene tajnike. Pojavljajo pa se ovire pri izvedbi tečaja. Predsednik g. Kumelj je očitno razmere v Savezu hrvaških učiteljskih društev in v glavnem in izvršnem odboru JUJ v Beogradu. Vodstvo ljubljanske sekcije JUJ je obtoženo po št. 302 zaradi pisma na vodstvo nadzorniške organizacije, kjer je predsednik g. Erjavc. Voditelj JUJ so obtoženi zaradi javne klevete, organizacija JUJ pa bo nastopila dokaznice za svoje trditve.

O tečajnem položaju državnih nameščenecov so predstavniki JUJ pa tudi ostalega akcijskega odbora seznanili ministrskega predsednika g. Cvetkovića, podpredsednika g. dr. Mačka, bana dravske banovine g. dr. Natlačenca, knezoškofa g. Rožmana in druge činitele. Posvet je zahteval energične ukrepe proti nepotrebnemu zvišanju cen življenjskih potrebščin. Pripravlja se Zveza uradniških organizacij, ki namerava izdati lastno glasilo. Po poročilu predsednika se je razvila debata, ki so se je udeležili g. Zupančič iz Litije, g. Ciril Hočevar iz Maribora g. Menec iz Kozjega in drugi.

Poročilo tajnika

V posebnem poglavju je poročal glavni tajnik ljubljanske sekcije g. Drago Supančič, ki je prikazal delo upravnega in nadzornega odbora JUJ in vseh drugih oddelkov. Društva bodo izdelala seznam vseh neorganiziranih. Mnogo zenjmanja je zbudil odlok kr. banske sekcije dostavljen uredniku Mladinske matice književniku g. Ribliču, učitelju pri Sv. Petru v Ljubljani.

ni. Odlok naveda, da goji Naš rod pretirano socialno noto in materializem. Zahteva pa dopis, naj dajejo publikacije Mladinske matice več prednosti idealizmu in krščanskemu smislu, v nasprotnem primeru bodo morala oblastva prekinati svoječasno dovoljenje, da se razpečava Naš rod po ljudskih šolah.

Bogat kapital predstavlja centralna knjižnica JUJ, ki ima tudi najstarejša slovenska in druga pedagoška dela. Knjižnica se zdaj na novo ureja in bo spet kmalu dostopna članom JUJ. Učiteljska tiskarna se je spričo predpisov o združenem poslovanju pretvorila v delniško družbo. Deležji veljajo po 250 dinarjev in člani garantirajo samo z enim podpisanim deležem. Tajnik g. Supančič je vabil k pristopu še vse one, ki doslej še niso člani lepo delujoče Učiteljske tiskarne in Učiteljske knjigarnice, ki ima svoj sedež v Ljubljani, podružnico pa v Mariboru.

Z obžalovanjem so vzele navzoči učiteljski predstavniki na znanje poročila o številnih pavšalnih napadih na učiteljski stan. Posamezni primeri ne morejo biti pri resnih ljudeh povod za napade na stan kot celoto. V obrambi svoje časti in časti celokupnega učiteljskega stanu je bila sprejeta resolucija, ki bo dostavljena vsem merodajnim činiteljem.

O pomanjkanju učnih moči

Obširno je pomanjkanje učiteljskega v naši banovini. Trenutno je že okrog 200 razredov brez učiteljev, ni pa mogoče povečati prenapolnjenih razredov. Na pen-večati prenapolnjenih razredov. Na pen-hodnjega časa bo primanjloval okrog 500 učiteljev. Posvet je razpravljal, kako bi se dal ta nedostatek odpraviti in je prišel do zaključka:

1. Premestijo naj se v dravsko banovino vsi oni učitelji, ki so bili premeseni v druge, predvsem v varbarsko banovino.
2. Okrog 80 ljubljanskih učiteljev je po službeni potrebi nameščenih na meščanske šole. Vsi ti naj se vrnejo takoj na matične šole.
3. Za abituriente srednjih šol se naj prirede dodatni tečaji in absolventi tečajev se naj sprejmejo nato v ljudskošolsko službo.

Ljudskošolskemu učiteljsstvu bo treba nuditi več pravne zaštite. Urediti bo treba pravično oddajo upraviteljskih mest, nikakor naj ne bodo nameščeni za upravitelje na šole mlajši učitelji, kjer službujejo že starejši moči. V vseh primerih, ko se oddajajo upraviteljska mesta, je treba oceniti prosluce po službeni dobi in sposobnosti. Govor je bil tudi o obsejnih šolstvu, ki se prav posebno v današnjih časih zahteva stvarne podpore vsega naroda. Iznešeni so bili predlogi o ustanavljanju prepotrebnih gospodarskih in kmetijskih tečajev. Le z naravnim gospodarskim delom bomo dvignili izobrazbo in delovno sposobnost našega kmeta. Te dni je izšel odlok kr. banske uprave o popravljanju nadarjenih učencev. Čisto pravilno! O kandidatih pa naj odločajo učiteljski zbori posameznih šol pri rednih mesečnih konferencah.

Pomoč potrebnim tovarišem

Stanovska organizacija je dosegla, da bodo v junjskem terminu polagali izpite učitelji kontraktualci, ki nekateri že dolgo vrsto let čakajo ob dnevnikaških plačah na sprejem v državno službo. Ker se takse za prijavo k izpitom zelo visoke in bi ravno te onemogočile, da bi nekateri učitelji kontraktualci — družinski otroci ne mogli plačati visokih takse, zato je bil sprejet predlog, da bo stanovska organizacija posredovala nekaterim proslucem plačevne takse. Lepa socialna gesta zasluži gotovo vso pohvalo in priznanje. Podpora se bo seveda naklonila le članom JUJ.

Posredovanja JUJ zaradi napredovanja v višje skupine so bile v zadnjem času upoštevane v ministrstvu prosvete, ki je unapredilo več proslucov. Posebne omembe je vredno, da je napredovalo tudi 40 učiteljskih pripravnikov, ki so bili doslej v najbednejšem položaju. Ministrstvo prosvete g. Maksimovič je odločilo, da bodo v doglednem času napredovali tudi vsi oni, ki so si stekli pravico na višje skupine. Gospodu ministru pa bodo pri dočeni vsi primeri, ko so službeno mlajši preskočili svoje starejše pri vadnih napredovanjih. Značilno je, da so bila izvršena nekatera napredovanja v poslednjem času, da niso bila priobčena javno.

Za razpis prostih mest

Iznešena je bila zahteva, naj se oddajo vsa prosta službena mesta z razpisom in ne samo slabša, kakor je bil to primer v preteklem tednu. Ukne naj se III. draginjski razred in vsa službena mesta se naj pomaknejo v II. draginjski razred.

Učiteljski predstavniki ponovno apelirajo za popravilo krivic ob premestitvah po službeni potrebi. Sekcija JUJ je pokrenila v tem šolskem letu 19 zaščitnih primerov, iz zadnjih let pa je odprtil 72 zaščitnih akcij. Med tem je še vedno 24 ločenih učiteljskih narov: moč je odtrgan od družine in žena službuje drugod.

Tajniško poročilo so osvetlili v izbrni debati učitelji g. Rogeli iz St. Lenarta, g. Stravs iz Lokatca, g. Menec iz Kozjega in drugi. Resolucija o potrebi sioe in enotnosti v času, ko lo zahtevajo tudi zunanje politični položaj bo dostavljena javnosti in merodajnim činiteljem.

Gospodarsko stanje JUJ

Blagajnik g. Rado Grum je prikazal dosedanje denarno poslovanje ljubljanske sekcije JUJ in vseh 34 okrajnih učiteljskih društev. Učiteljska organizacija, ki šteje preko 3200 članov in ima domala v vsakem kraju naše banovine svoje člane, je važna tudi kot kulturna in nacionalna in ne samo stanovska organizacija. Kader članstva se je ustall. Podporni sklad je narasel na blizu sto tisoč dinarjev. Učiteljskemu naraščaju v Ljubljani in v Mariboru je bila dodeljena primerna podpora. Zaradi povišanja cen papirja in tiskarskega delu prihaja JUJ v težak položaj. Učitelj g. Roš iz Celja se je izrekel za združitev zaščitnega in podpornega fonda.

Nato so podali navzoči predsedniki situacijske poročila iz posameznih šolskih okrajev, nato pa je urednik Učiteljskega tovarišja g. Vekoslav Mlekuz poročal o urejevanju lista in tiskovnih zadevah.

Za primer, da bi ne bilo mogoče sklicati banovinske skupščine JUJ je predsedniški zbor dal vodstvu sekcije JUJ široka pooblastila, da se omogoči nadaljnje delovanje učiteljske organizacije.

Govor je bil tudi o morebitnem znižanju članarine. Učitelji g. Kimovec iz Trbovelj je zameril Učiteljskemu pevskemu zboru, ker ni nastopil na skupnem zboru 7 učiteljskih društev v Trbovljah, ki je bil v preteklem mesecu. Obsojda je izzvala živahno debato in je ugotovila, da UPZ ne dobi nobene podpore javnih činiteljev za svoje kulturno delo. Člani zbora so raztreseni po vseh krajih naše banovine.

Vefike žrtve za kulturno delo

Navzoči predstavniki slovenskega učiteljskega telesa so ugotovili, da dajejo odseki sekcije JUJ: Mladinska matica, radijski odsek, Učiteljski pevski zbor, Popotnik, Učiteljski pokret, pedagoški tisk in druge ustanove učiteljski organizaciji pečat resnega dela ob lastnih žrtvah malega človeka. Vse to delo in bremena so nam potrebna kot instrument kulturnega dela v službi naroda. Zato bo učiteljsvo še nadalje podpiralo tudi Učiteljski pevski zbor, za katerega je doslej žrtvovalo že tri četrt milijona dinarjev. UPZ pa naj se s uspešnim delom oddolži za priznanje in žrtve.

Mladinska matica za našo mladino

Zastopnik Mladinske matice g. Hreščak je prikazal težavno stanje Mladinske matice. Povišanje cen papirja in drugih izdatkov sila k povišanju naročnine. Zbor je s težkim srcem potrdil povišanje na 3 dinarje mesečno z večino glasov. Za ta denar: 30 dinarjev celotno, bodo dobili naročniki Mladinske matice celotni letnik Našega roda in po 3 knjige ob koncu leta. Takega daru ne da naši mladini nobena druga založba in je Mladinska matica tista ustanova, ki je pocenila in vsebinsko dvignila slovensko mladinsko knjigo, ter žanje priznanje in posnemanje tudi pri bratih Hrvatih, Srbih in v poslednjem času tudi pri Bolgarih.

Ko je bil določen termin 12. in 13. julij za banovinsko skupščino JUJ v Ljubljani, so podali zastopniki iz posameznih okrajev poročila o šolskem delu. Med drugim je predsednik JUJ g. Mervar iz Žužemberka prikazal težavno stanje zaradi olajšav pri šolskem pouku za učence iz višjih razredov.

Vse debate in poročila so bila izredno živahna in stvarna in so se udeležili domala prav vsi zastopniki iz posameznih okrajev. Sredi popoldneva je bila razprava, ki je potekala brez vsakega odmora zaključena in delegatje so se vrnili z večernimi vlaki na svoja službena mesta. Današnji sestanek je dokazal skrb in pripravljenost učiteljskega stanu pri delu za dvig našega šolstva in splošno narodne

prosvete. Prav v teh časih, ko padajo nepravice očiti na naslov učiteljskega stanu, jim je treba priznati, da sredi najhujših materialnih škbi in sredi živčne vojne ne odjenajo od svojega kulturnega poslanstva.

Kongres katoliških katehctov iz vse države

Sarajevo, 26. maja.

V dneh od 5. do 7. julija bo v Sarajevu kongres katoliških katehctov iz vse države. Na kongresu bodo znani katoliški pedagogi predali svoje referate. Prvi dan kongresa bo govoril tudi nadškof dr. Sarič. Po kongresu bodo katehcti priredili več izletov v bližnjo sarajevsko okolico.

Samomor ali nesreča mladega neznanca

Truplo so našli na železniškem tiru ob Puharjevi ulici

Ljubljana, 26. maja

Davi okoli 3. ure je službojoči stražnik našel ob koncu Puharjeve ulice na železniških tirih truplo neznanega moškega, starega okoli 24 do 26 let. Neznanec je imel poškodbo na čelu, podbradku in na nogi. Vsi znaki kažejo, da je izvršil samomor. Stražnik je o najdbi obvestil policijskega zdravnika dr. Lužarja in službojočega dežurnega uradnika Lovrečiča, ki sta prišla na kraj nesreče in ugotovila dejanski stan. Po komisijskem ogledu so prepeljali truplo v prosekuro splošne bolnišnice.

Pri neznanecu niso našli nikakih listin, iz katerih bi se mogla ugotoviti njegova istovetnost. Kljub prizadevanju policija do

Okoli 20.000 ribičev na lovu

Split, 26. maja.

Sinoči se je začel na Jadranu veliki lov na plave ribe. V vseh ribiških področjih so se bili že davno pripravili na ta lov, pri katerem bo sodelovalo okoli 20.000 ribičev. Upi na obilen plen so letos prav dobri. Plave ribe se pojavljajo v velikih množinah.

Nesreča kolesarke

Ljubljana, 26. maja

51letna Ana Velkavrhova, žena zidarja iz Kozarij, se je popoldne peljala s kolesom in je po nesrečnem naključju padla z vozila. Padec je bil toliko močan, da si je zlomila nogo. Prepeljali so jo morali z reševalnim avtom v splošno bolnišnico.

Samomor ali nesreča mladega neznanca

Truplo so našli na železniškem tiru ob Puharjevi ulici

Ljubljana, 26. maja

Davi okoli 3. ure je službojoči stražnik našel ob koncu Puharjeve ulice na železniških tirih truplo neznanega moškega, starega okoli 24 do 26 let. Neznanec je imel poškodbo na čelu, podbradku in na nogi. Vsi znaki kažejo, da je izvršil samomor. Stražnik je o najdbi obvestil policijskega zdravnika dr. Lužarja in službojočega dežurnega uradnika Lovrečiča, ki sta prišla na kraj nesreče in ugotovila dejanski stan. Po komisijskem ogledu so prepeljali truplo v prosekuro splošne bolnišnice.

Pri neznanecu niso našli nikakih listin, iz katerih bi se mogla ugotoviti njegova istovetnost. Kljub prizadevanju policija do večera še ni mogla ugotoviti imena ponesrečenega, odnočno samomorilca. Neznate je srednje velik, drobnega obraza, rjavih las in rjavih oči. Žuljave roke pričajo, da je bil morda obrtniškega stanu. Na mezinu leve roke je imel prstan s sliko pokojnega kralja Petra I.

Obklečen je bil v dobro ohranjeno delovno obleko: sive črteaste pumparice, sive črteaste nogavice, siv črtast suknjič, sivo črtasto srajco z enakim ovratnikom, nizke črne čevlje, dolge črtaste spodnje hlače in usnjen rjav pes. Pod srajco je imel sokolsko telovadno srajco. Po teh znakih bi moglo kakšnemu svojcu spoznati ponesrečenca.

Ljubljanski reševalni avto se je ponesrečil

Pri vožnji po šolarja, obbolelega za kužno otprlostjo tilnika, je zadel v voz z lesom

Hotič, 26. maja

Letošnjo pomlad je bil ljubljanski reševalni avto že večkrat klican v Zasavje zaradi vedno se ponavljajočih primerov meningitisa. Te dni je moral po nekem litij-skem šolarja, ki je obolel za to boleznijo. Stari šolarja so bili uverjeni: da bo vozilo že pred poldnevom v Litiji. Po načrtu bi moral avto nato še naprej v Zagorje, kjer bi vzel s seboj še nekake drugega bolnika in ga odpeljal v ljubljansko bolnišnico.

V Hotiču v bližini znanega križišča, kjer se razdele ceste v ljubljansko in litijsko smer in na Vače pa se je reševalni avto primerila nesreča. Prav tedaj je peljal nek voznik z Vač hode trgovca g. Vozlja. Za voznikom, ki je imel naložena dolga dela, je privozil tedaj ljubljanski reševalni avto in dajal znake, naj se mu voznik umakne. Pri priči se je začel voznik umakati na rob ceste. Še preden pa je bila cesta prosta, je hotel avto, ki se mu je močno mudilo, speljati mimo voza. Pa je bila na ozki banovinski cesti nesreča neizogibna. Avto se je zadel v hlode in si pokvaril sprednji del. Odšla se je med drugim tudi cev, ki služi za dotok olja. Tekočina je iz-

tekla. Pokvara je bila tako usodna, da vozilo ni moglo več nadaljevati vožnje.

Spremljajoče osebe si je na vso moč prizadevali, da bi popravilo pokvarjenega poškodbo, a zaman. Medtem so potekale ure in litijskemu šolarju je bilo od trenutka do trenutka slabše. Stariši so bili obupani, ker so fantičku postajale že noge trde. Obšli so vse litijske lastnike avtov, pa nihče se ni upal dati vozila na razpolago za prevoz otroka, ki je zbolel za nevarno boleznijo. Zato so stariši zaprosili za drug reševalni avto iz Ljubljane, prišel pa je odgovor, da ni nobenega več na razpolago. Zato so se stariši odločili, da bodo prepeljali malega bolnika v ljubljansko bolnišnico kar s popoldanskim vlakom, kar pa je zvezano s precejšnjimi nevarnostmi zaradi razkužitve vagona. V tem se je ponudil dr. Ukmari in je s svojim avtom odpeljal malega šolarja v Ljubljano.

Pokvarjeni reševalni avto je ostal v Hotiču nato še vso noč, so ga šele naslednje dopoldne odvedli v popravilo. Splošna sodba javnosti je, da bi morala Ljubljana priskočiti potrebnim hitreje na pomoč mer potrebe.

Žalosten konec pravdarskega vaščana

V samoobrambi ga je ustrelil policijski stražnik

Varaždin, 26. maja

V Varaždinskem Bregu je živel 52letni Martin Radišić, ki se je zelo rad pravdal. Tako je tudi imel pravdo s svojim sosedom zaradi motenja posestva. Moč je pa pravdo izgubil, toda se z razsodbo ni zadovoljil, temveč je pravdo tiral še pred višje sodišče, kar vse je terjalo velike stroške. To ga je pokopalo in pred tremi leti je prišlo njegovo posestvo na javno dražbo.

Hišo in vse posestvo je kupil njegov brat Ivan Radišić, ki pa je pustil svojega brata še dalje v hiši, da mu je obdeloval zemljo in vodil gospodarstvo. Toda Martin je bil slab gospodar in je poleg tega začel krasti, zaradi česar je bil že večkrat

obsojen. Brat ga je opominjal in prosil, toda ni nič pomagalo. Naposled je predložil sodišču prošnjo, da ga s posestva odstranijo.

V Petek se je v Varaždinski Breg napotila sodna komisija ob asistenci policijskih stražnikov. Ko je komisija prispela do Radišičeve hiše, se je Martin v hišo zaklenil in ni pustil nikogar blizu. Eden izmed policijskih stražarjev je zaradi tega hotel s silo odpreti vrata. V tistem trenutku pa je Martin Radišić planil iz hiše s sekuro v roki in navlil na stražnika. V samoobrambi je stražnik ustrelil in zadel napadalca tako nevarno v trebuh, da je ta nekaj trenutkov zatem umrl. Oblastva so uvedla preiskavo.

Stara zakonca žrtvi morilca

Ni še ugotovljeno, ali gre za roparski umor ali za umor iz maščevanja

Novi Sad, 26. maja

V bližini vasi Čurugu sta živela bogati kmečki posestnik 65-letni Djoka Ivkov in njegova 70-letna žena Danica. Z vaščani sta malo obdelavala, zato je bil strašen zločin, katerega žrtvi sta postala, le po naključju odkrit. Zjutraj je namreč prišel k Ivkovim neki deček po mleko, in ko je iskal gospodinjjo, je ni mogel najti nikjer. Stopil je tudi v hlev in tu se mu je nudi strašen prizor. Poleg živali sta ležala stari mož in njegova žena ubita. Ivkov je imel razbito glavo, medtem ko na njegovi ženi ni bilo vidnih ran.

Prestrašeni deček je takoj tekel na po-

što, odkoder je uradnica obvestila o zločinu občino in poklicala orožnike. Orožniki so takoj šli na delo, vendar doslej še niso našli za morilec nikake sledi. Ugotoviti se tudi ni dalo, ali gre za roparski umor ali za umor iz maščevanja.

Umor je v vasi in okolici zbudil veliko razburjenje, ker je to v teku zadnjih let že tretji umor. Leta 1933. sta bila na podoban način umorjena zakonca Citarjeva. Takrat so morilca prišli in ga obsojili na 15 let robije. Morilcu pa so del kazni odpustili in je te dni prišel domov. Ljudstvo je začelo šušljati, da je morda odpusteni kaznjenev v zvezi z umorom Ivkovih.

Nedolžen osumljenec se je obesil v zaporu

Čez nekaj mescev pa so dobili pravega morilca

Varaždin, 26. maja.

V vasi Trebežu blizu Zaboka je bil pred meseci umorjen 65 letni kmet Djuro Borovčak. Orožniki so tedaj na podlagi raznih sumljivih okoliščin aretirali kmeta Franja Rodinića in ga izročili sodišču v Krapini. Rodinić je zatrjeval nedolžnost, vendar mu niso verjeli. To ga je tako potrla, da je

obupal in se v zaporu obesil. Oblastva so s tem zadevo likvidirala.

Poteklo je nekaj mescev in naključje je nanosilo, da so odkrili pravega morilca. Je to 35 letni Viktor Borovčak, ki je zločin priznal. Morilec je bil te dni pred sodiščem obsojen na dosmrtno robijo. Obsojbo je potrdil tudi že Stal sedmorice v Zagrebu.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 27.: zaprt.
Torek, 28.: Revizor. Red A. Gostovanje Mihajla Markovića iz Zagreba.
Sreda, 29.: Severna lisa. Red sreda.
Četrtek, 30.: Revizor. Red B. Gostovanje Mihajla Markovića iz Zagreba.